

Emilie Faitová-Kolářová

Spolupracovnice komunistických bezpečnostních složek i jejich oběť

MARKÉTA BÁRTOVÁ

Odbojáčka proti nacismu, vězeňkyně koncentračního tábora, přesvědčená spolupracovnice komunistických bezpečnostních složek i jejich oběť, tak lze stručně charakterizovat Emilii Faitovou-Kolářovou. Její nevšední životní příběh, odrážející leccos z dramát československých dějin 20. století, zůstával až dosud ukryt v archivních materiálech.¹

Emilie Faitová-Kolářová² se narodila 23. května 1904 na pražském Žižkově do smíšené, česko-židovské rodiny Jakuba Karla Grögera a Žofie, rozené Wotické. Otec dlouhá léta působil jako kapelník hudby rakousko-uherské armády, v roce 1915 byl jako údajný spolupracovník T. G. Masaryka obviněn z velezrady a osm měsíců vězňen.³ Vazbu snášel jen s vypětím všech sil a poté, co jej pro nedostatek důkazů propustili na svobodu, se psychicky zhroutil. Z obav z dalšího zatčení spáchal v říjnu 1916 sebevraždu zastřelením.⁴

Rodinu jeho smrt těžce zasáhla, a to i po materiální stránce. Tehdy sotva dvanáctiletá Emilie chtěla po skončení základní školy absolvovat obchodní akademii, z důvodu špatné

finanční situace rodiny však musela studium předčasně ukončit. Stala se praktikantkou ve velkoobchodu s textilem Kohn a Neumann a časem se vypracovala na vedoucí oddělení prodeje. Ve firmě zůstala až do roku 1930, kdy si po získání živnostenského listu otevřela vlastní obchod s dámskou konfekcí ve Francouzské ulici v Praze. V té době byla již tři roky vdána za Antonína Faita, který se dříve živil jako obchodník s koloniálním zbožím.⁵ Manželství zůstalo bezdětné a podle všeho nebylo šťastné. Fait totiž falšoval účetnictví manželčina podniku a dopouštěl se finančních machinací, což nakonec vedlo ke krachu celé živnosti a jeho odsouzení.⁶

Manželství bylo rozloučeno, k rozvodu došlo v roce 1934. V té době již

Otec Emilie Faitové-Kolářové Jakub Karel Gröger Foto: Post Bellum

- 1 Její jméno pouze stručně zmiňují BÁRTA, Milan: *Inspekce ministra vnitra v letech 1953–1989. Výběr dokumentů*. ÚSTR, Praha 2009, s. 36, 63–65, 75, 78; FENYK, Jaroslav – HAVLÍK, Tomáš: Trestná činnost příslušníků některých represivních orgánů v 50. letech. In: *Prokuratura. Časopis Generální prokuratury ČSFR*, 1992, roč. 24, č. 3–4, s. 17–19; HEJL, Vilém: *Zpráva o organizovaném násilí*. Univerzum, Praha, 1990, s. 152–153; KALOUS, Jan: Štěpán Plaček. In: *Sborník Archivu ministerstva vnitra*, č. 4. OASS MV ČR, Praha 2006, s. 141; TÝŽ: Štěpán Plaček. *Život zpravodajského fanatika ve službách KSČ*. ÚSTR, Praha 2010, s. 118, 121, 153, 357, 359, 360, 362, 366, 369, 374; KAPLAN, Karel: *StB o sobě. Výpověď vyšetřovatele Bohumila Doubka*. ÚDV Policie ČR, Praha 2002, s. 214 a PEJČOCH, Ivo: *Vojáci na popravišti. Vojenské osobnosti, popravené v Československu z politických nebo kriminálních důvodů v období 1949–1985*. Svět křídél, Cheb 2011, s. 197.
- 2 Příjmení „Faitová-Kolářová“ začala používat až po sňatku s Evženem Kolářem v roce 1951. V pramenech vzniklých před tímto datem je uváděna jako „Faitová“, tedy s příjmením po svém prvním muži.
- 3 *Archiv bezpečnostních složek* (dále jen ABS), sbírka (dále jen sb.) Správa vyšetřování StB – Vyšetřovací spisy MV (dále jen V-MV), vyšetřovací spis a. č. V-6006 MV, Faitová Emilie a spol., Výpověď E. Faitové, 30. 11. 1948, s. 1.
- 4 Tamtéž.
- 5 Tamtéž.
- 6 Tamtéž.

Partner Emilie Faitové-Kolářové Alexandr Josef Saibert Foto: Post Bellum

Faitová měla známost s redaktorem *Živnostenských listů* Alexandrem Josefem Saibertem (1900–1945).⁷ Později spolu začali žít, narodil se

jim syn Alexandr (1935–?) a dcera Jiřina (1938–2014). Měli ještě třetího potomka, dítě však záhy po porodu zemřelo.

Když se Saibert rozhodl založit vlastní časopis, Faitová mu pomohla a společně vydali symbolicky k 28. říjnu 1937 první číslo magazínu *OK. Věstník amerických Čechoslováků*.⁸ Tiskovina v nákladu až pěti tisíc výtisků byla určena přímo krajanským spolkům v USA. Doba však podobným aktivitám nepřála, protože v Evropě se schylovalo k válečnému konfliktu. Za stále se zhoršující politické situace chtěla Faitová se Saibertem využít svých zahraničních kontaktů a z vlasti uprchnout. Narychlo si vyřídila cestovní pas, její druh ale potřebné dokumenty nezískal včas a s vypuknutím války možnost legálně se vystěhovat definitivně ztratili.

Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava v březnu 1939 musela Faitová tajit svůj židovský původ. Pozornosti úřadů unikala i proto, že vlastnila dvě osobní legitimace,

přičemž jedna z nich byla bez povinného označení písmenem „J“ – Juden. Aby nezbudila nežádoucí pozornost, stýkala se s německými občany a při různých svátcích a slavnostních příležitostech zdobila okna svého bytu vlajkami s hákovým křížem. Její chování tak lze spíše než za kolaboraci, z níž byla po válce obviňována,⁹ označit za snahu působit jako loajální občanka protektorátu a neposkytnout záminku k zatčení. Snažila se o to tím spíše, že se zapojila do protinacistického odboje.

Odboj a koncentrační tábor

Její činnost začala spoluprací s významnou osobností domácího protinacistického odboje Hugem Vojtou. Podle jejích slov to byl právě on, kdo zařídil, aby dostala legitimaci bez označení, že je Židovka.¹⁰ Vojta ji také napojil na legendární odbojovou skupinu pplk. Josefa Balabána, pplk. Josefa Mašína a špkt. Václava Morávka.¹¹ Pod krycím jménem „Pola“

Příslušníci protinacistického odboje, jimž Emilie Faitová-Kolářová dodávala zprávy

Div. gen. Hugo Vojta (1885–1941), legionář, jeden ze zakladatelů odbojové organizace Obrana národa (ON). V prosinci 1939 odešel do ilegality, v únoru 1940 byl zatčen a 28. září 1941 odsouzen za vlastizrada a nepřátelskou činnost proti Třetí říši k trestu smrti. Ještě týž den byl v Praze-Ruzyni zastřelen.

STEHlíK, Eduard: Hugo Vojta. In: LÁNIK, Jaroslav a kol.: *Vojenské osobnosti československého odboje 1939–1945*. MO ČR – Avis, Praha 2005, s. 324

Kpt. Alois Bláha (1903–?), předválečný člen Československé strany sociálně demokratické (ČSSD), od března 1939 spolupracovník ON, spoluzakládal časopis *V boj!*. V roce 1940 byl zatčen a odsouzen k trestu odnětí svobody v délce 7 let. Po roce 1945 zastával post zástupce generálního tajemníka Svazu brannosti (SB). Po únoru 1948 byl zbaven všech funkcí, koncem února 1951 zatčen a obviněn z velezrady a špionáže. V srpnu 1952 jej Státní soud v Praze odsoudil k trestu odnětí svobody v délce 16 let.

VÚA–VHA, sb. 255, inv. j. 56402/47, A. Bláha; ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-1230 PL, Alois Bláha

Josef Kott (1904–1942) se účastnil vydávání časopisu *V boj!*, sbíral finanční prostředky na podporu rodin zatčených, shromažďoval zprávy zpravodajského charakteru. V říjnu 1941 byl zatčen, deportován do Terezína a posléze do koncentračního tábora Mauthausen, kde zemřel.

VÚA–VHA, sb. 255, inv. j. 38481/48, J. Kott

Arm. gen. Josef Bílý (1872–1941), absolvent Válečné školy ve Vídni (1900), spoluzakládal ON a stal se jejím prvním velitelem. V roce 1940 byl zatčen, 28. září 1941 odsouzen k trestu smrti a ještě téhož dne zastřelen.

STEHlíK, Eduard: Josef Bílý. In: LÁNIK, Jaroslav a kol.: *Vojenské osobnosti československého odboje 1939–1945*, s. 27

7 Jinde i jako „Seibert“ či „Saibr“.

8 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-6006 MV, Výpověď E. Faitové, 30. 11. 1948, s. 2.

9 Tamtéž, s. 3–5.

10 Tamtéž, s. 6.

11 Tamtéž, s. 5. ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-6006 MV, Výpověď Mileny Erbsové, 21. 12. 1948, s. 1. Trojice československých dů-

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY
Kancelář československých legií
Čj. 114 945-Fa-96-1947
Evid. číslo: 34 973

Kolku prosto
podle § 21 zák. č. 255/1946 Sb

Osvědčení
podle § 8 zák. č. 255/1946 Sb

Jméno a příjmení Emilie Faitová, nar. dne 23 / 5 / 1904
v Prose okres Praha země Česky
dom. přísl. Praha okres Praha země Česky

stát. občán. československý, je ve smyslu § 1 odst. 1 písm. e odst. 2 zákona ze dne 19. prosince 1946 č. 255 Sb. — o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození —

účastníkem národního boje za osvobození.

Podle ustanovení § 15 výše uvedeného zákona započítává se mu doba:
od 6. června 1943 do 2. května 1945 jako čs. politickému vězni.

Výkonným letem byl ode dne 7 - 19 do dne 7 - 19
Jako parašutista byl v týlu nepříteli ode dne 7 - 19 do dne 7 - 19
Toto osvědčení je dokladem k uplatnění práv vybraných účastníků národního boje za osvobození ustanovením §§ 3 až 6, 16 až 18 výše uvedeného zákona.
Převzatí práva státního občanství: X
lidí — precizněji jeho práva podle ustanovení § 8 odst. 1, písm. X, § 7 odst. 2 výše uvedeného zákona na jeho
nar. dne 7 19 v Prose okres Praha země Česky
přísl. do Prose okres Praha země Česky
státní občanství Česky

V Praze dne 10. června 1948

Za ministra:

Vlastnoruční podpis majitele osvědčení:
Emilie Faitová

Tiskárna MRO Praha 47-738

Osvědčení účastníka národního boje za osvobození, které bylo Emilii Faitové vydáno v roce 1948
Foto: VÚA-VHA

fungovala jako spojka, přičemž její hlavní práce spočívala v získávání a předávání zpráv, s čímž jí pomáhal i Alexandr Saibert.¹² Za své další přímé a nejbližší spolupracovníky označovala Aloise Bláhu a Josefa Kotta, kromě nich podle svých slov spolupracovala i s Hermínou Bílou a jejím manželem Josefem.

V červnu 1942 obdrželo pražské policejní ředitelství anonymní dopis s upozorněním, že Faitová je Židovka vydávající se za *áriku*.¹³ Zatčení však nepřišlo hned a je možné, že tajná policie ji i Saiberta nejprve sledovala. Na dveře jejich společného bytu totiž zabušilo Gestapo až v březnu 1943. Nejprve byl odveden Saibert a 6. června téhož roku i Faitová. Dvojici převezli do věznice okresního soudu na pražském Karlově náměstí a v září 1943 do Malé pevnosti Terezín.¹⁴ Dva měsíce poté putoval Saibert transportem do koncentračního tábora Flossenbürg, Emilii odvezli dva dny po něm do polského Birkenau a po několika dnech do Osvětimi. Nikdy se již nesetkali.

Selekcí prošla jako práce schopná, což jí zachránilo život. Na předložit levé ruky jí vytetovali vězeňské číslo 67503 a stejně jako tisíce dalších musela pracovat v otřesných podmínkách, trpěla hladem, nemocemi i brutálním zacházením. Nechvalně proslulá *Lagerkomandka Folkenrath*¹⁵ jí vážně poranila oko. V pekle vyhlazovacího tábora, v němž našlo smrt více než milion lidí z celé Evropy, se jí ale podařilo přežít až do začátku ledna 1945, kdy byl tábor před postupující frontou narychlo evakuován. Dokonce se

stojníků nazvaná Gestapem „Tři králové“ patří k legendám druhého odboje. K jejich osudům a činnosti srov. KETTNER, Petr - JEDLIČKA, Ivan Milan: *Tajemství tří králů. O lidech, kteří nesměli vstoupit do historie*. Nakladatelství Mht, Praha 1995. KOURA, Petr: *Podplukovník Josef Balabán. Život a smrt velitele legendární odbojové skupiny Tři králové*. Rybka, Praha 2003.

12 *Vojenský ústřední archiv - Vojenský historický archiv* (dále jen VÚA-VHA), sb. 255, inv. j. 114945/47, E. Faitová, Žádost o vydání osvědčení, 14. 10. 1947, s. 2; ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-6006 MV, Výpověď E. Faitové, 30. 11. 1948, s. 5.

13 VÚA-VHA, sb. 255, inv. j. 316388/95, A. Saibert, Anonymní udání, 11. 6. 1942.

14 Tamtéž, inv. j. 114945/47, E. Faitová, Žádost o vydání osvědčení, 14. 10. 1947, s. 4.

15 Tamtéž, s. 5. Elisabeth Volkenrath, rozená Mühlau (1919-1945), začala svou kariéru dozorkyně v koncentračních táborech v roce 1941, kdy se dobrovolně přihlásila na práci do Ravensbrücku. V říjnu 1942 přešla do Osvětimi-Birkenau, kde byla z pozice řadové dozorkyně záhy povýšena na tzv. Rapportführerin. V roce 1943 se provdala za jednoho z osvětimských dozorců. V listopadu 1944 se stala hlavní

Děti Emilie Faitové-Kolářové - Jiřina Urbanová a Alexandr Saibert

Foto: Post Bellum

zapojila do činnosti odbojové skupiny Józefa Cyrankiewicze¹⁶ - předávání zpráv a podporu ostatních vězňů, kdy zásobovala zejména vězně české národnosti chlebem a zachránila tím často též životy spoluvězňů, jí po válce potvrdili i tři z nich.¹⁷

Za tuto činnost byla v listopadu 1947 vyznamenána Československým válečným křížem 1939 a o rok později jí bylo uděleno osvědčení dle zákona č. 255, o příslušnicích československé armády v zahraničí a o některých ji-

ných účastnicích národního boje za osvobození.¹⁸

Po vyklizení osvětimského tábora putovala Faitová do Ravensbrücku a odtud do Neustadt-Glewe, kde se 2. května 1945 dočkala osvobození.¹⁹ Po zběžném lékařském ošetření a minimálním odpočinku se vydala na dlouhou cestu domů. Zcela vyčerpaná dorazila do Prahy, kde se jí podařilo kontaktovat sestru Alexandra Saiberta, Elišku. Ta jí sdělila zdrcující zprávu - její druh věznění nepřežil,

krátce před koncem války, 15. února 1945, ve Flossenbürgu zemřel.²⁰ Přes další ránu osudu se musela Faitová začít soustředit na děti. Během války o nich neměla žádné zprávy a zpočátku netušila, kde je má hledat.

Oba sourozenci byli po matčině zatčení umístěni každý do jiného sirotčince.²¹ Alexandr byl podle svých pozdějších slov nasazen na *otrocké práce k německému sedlákovi na Manětínsku, okres Plzeň-sever*.²² Ještě předtím mu však příslušníci Gestapa při brutálním zacházení prorazili ušní bubínek, následkem čehož na poraněné ucho ohluchl.²³ Repatriován byl až v létě 1945, kdy po něm jeho matka prostřednictvím Červeného kříže již několik týdnů pátrala.²⁴ Mezitím se jí podařilo nalézt alespoň dceru Jiřinu, která na jejich setkání po letech vzpomínala: *Okamžik, kdy jsem svoji matku vlastně poprvé poznala, nezapomenu do smrti. Zavedli mě k vrátnici, tam stála nějaká žena. Ptali se mě, jestli tu paní znám. Já řekla ne. A ta osoba mi najednou povídá: „Já jsem tvoje maminka.“ Vážila tehdy devětatřicet kilo [...] a vůbec se nepodobala předstevě, kterou jsem si o ní utvořila. Bylo mi šest, měla jsem za sebou tři roky po útavech - to nebyla žádná kinderstube. Řekla jsem jí: „Ty nejsi moje maminka, ty jsi stará, šeredná bába.“ Ale šla jsem s ní,*

dozorkyní pro ženskou sekci tábora v Osvětimi. Mimo jiné se přímo podílela na selekcích osob určených do plynových komor a mezi vězeňkyněmi proslula svou brutalitou. V dubnu 1945 byla zatčena vojáky britské armády a spolu s dalšími dozorkyněmi stanula před soudem. V tzv. Belsenském procesu byla ještě v roce 1945 odsouzena k trestu smrti a popravena. KNOCH, Habbo (ed.): *Bergen-Belsen: Wehrmacht POW Camp 1940-1945, Concentration Camp 1943-1945, Displaced Persons Camp 1945-1950. Catalogue of the permanent exhibition.* Walstein Verlag, Göttingen 2010.

16 VÚA-VHA, sb. 255, inv. j. 114945/47, E. Faitová, Žádost o vydání osvědčení, 14. 10. 1947, s. 4. Józef Cyrankiewicz (1911-1989) byl od mládí agilní komunista. V roce 1941 byl zatčen a následně vězněn v koncentračních táborech Osvětim a Mauthausen, kde se snažil pokračovat v protinacistické činnosti. V letech 1947-1952 a 1954-1970 zastával funkci premiéra Polské lidové republiky.

17 Tamtéž, Potvrzení Vladimíra Hanáka, 12. 1. 1948; Tamtéž Potvrzení Františky Kelské a Věry Foltýnové, 19. 1. 1948.

18 Tamtéž, Osvědčení o udělení vyznamenání, 18. 11. 1947; Tamtéž, Osvědčení podle zák. č. 255/1946 Sb., 18. 10. 1948.

19 Tamtéž, Žádost o vydání osvědčení, 14. 10. 1947, s. 4; ABS, f. Ústředna Státní bezpečnosti (305), sign. 305-87-6, Zpráva Ústředny státní bezpečnosti, Emilie Faitová - šetření, 5. 10. 1948.

20 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-6006 MV, Výpověď Emilie Faitové, 30. 11. 1948, s. 6.

21 Srov. LAMPER, Ivan: Deset škol a žádná kinderstube. Rodinná historie. *Respekt*, 1992, roč. 3, č. 2 (13. 1. 1992), s. 7-8. Srov. s textem sestaveným na základě rozhovoru s Jiřinou Urbanovou, 23. 3. 2014 - viz <https://www.pametnaroda.cz/cs/urbanova-jirina-1938> (citováno k 4. 6. 2020).

22 VÚA-VHA, sb. 255, inv. j. 325353/98, Alexandr Kolář-Saibert, Žádost o vystavení osvědčení dle zák. 255/46 Sb., 15. 1. 1998, s. 1.

23 Tamtéž.

24 Tamtéž.

protože jsem byla ráda, že se ke mně vůbec někdo hlásí.²⁵

Osudová známost

Život Emilie Faitové se po návratu do Prahy vracel do normálu jen pozvolna. Překlenout tíživou finanční situací jí měla pomoci částka 50 000 Kčs, kterou dostala od státu jako odškodné za dobu věznění, i možnost bydlet za nevelký nájem v prostorném třípokojovém bytě v pražských Holešovicích. Po prvních měsících zotavování si začala hledat zaměstnání a spolehnout se přitom mohla na znalost němčiny, angličtiny a francouzštiny.²⁶ V září 1945 nastoupila jako úřednice do Státního statistického úřadu. Přestože se před ní rýsoval nový začátek, fyzické i psychické útrapy, jimž musela během války čelit, ji poznamenaly. V říjnu 1946 jí byla diagnostikována tuberkulóza a doporučen lázeňský pobyt. Odjela proto do sanatoria ve Cvikově – Martinově údolí, kde navázala známost s Evženem Kolářem. Bohužel to byl muž pochybného charakteru i minulosti.

Kolář pocházel z Ostravy (1913–?) a po základní škole navštěvoval v letech 1933–1935 hudební školu. Poté odešel do Prahy, kde pracoval jako úředník. Zaměstnání jej však zřejmě nudilo, protože se brzy začal vydávat za učitele hudby, když předtím padělal vysvědčení z pražské konzervatoře. Poté, co se oženil, vyšla pravda najevo a jeho tehdejší manželka na něj podala trestní oznámení. Kolář byl zatčen a odsouzen ke třem týdnům vězení.²⁷ Po propuštění

Evžen Kolář, druhý manžel Emilie Faitové

Foto: ABS

na svobodu se k manželce nevrátil a opakovaně se dopouštěl podvodů, kdy z žen, s nimiž se seznámil, lákal vysoké finanční částky. Několikrát byl za tuto činnost odsouzen, podvádět však nepřestal.

Na jaře 1946 padělal listinu o studiu na pražské Karlově univerzitě a doktorský titul si nechal zapsat i do občanského průkazu. Při seznámení s Emilií Kolářovou, ale i při jiných příležitostech se vydával také za doktora práv s titulem JUDr. Dokonce i na přihlášce do KSČ, jejímž členem se v červenci 1947 stal, uvedl tituly *PhDr. et JUDr.* s tím, že ovládá latinu, němčinu, francouzštinu a polštinu.²⁸ Kromě toho svému okolí vytrvale tvrdil, že byl během války vězněn za odbojovou činnost, což byla další

lež.²⁹ Důvěru Faitové si však získal. Zatajil jí, že je stále ženatý, a v lázních s ní navázal intimní vztah. Na konci pobytu se jí svěřil, že vlastně nemá kam jít, a proto mu nabídl, že může bydlet s ní a jejími dětmi. Návrh přivítal a do Prahy už se vrátili spolu.

K dětem se Kolář od začátku choval hrubě a jeho sadistické sklony později potvrdila i správčková domu, ve kterém rodina bydlela: [...] *jest známo, že Kolář bije obě děti Faitové hadicí od plynu tak, že jejich nářek je slyšeti v sousedství.*³⁰ Dcera Emilie Faitové Jiřina, tehdy sotva desetiletá, na to nikdy nedokázala zapomenout a jednou k tomu uvedla: *Když se k nám [Kolář] nastěhoval, začalo mi peklo na zemi. Matka zřejmě ze války v Osvětimi ztratila určitou dávku citu, to jsem brala jako fakt, nedalo se jí to zazlívat. Měla mě svým způsobem velice ráda, ale rána vyztuženým šlauchem od plynového vařiče pro ni neznamena nic. Pro mě ano, protože já tím šlauchem byla často bita.*³¹

V září 1947 se přišlo na Kolářův podvod s padělaným diplomem. Vězení se tentokrát vyhnul,³² ale Faitová se z důvodu jeho neustálého lhaní rozhodla vztah ukončit. Ze společné domácnosti jej však nevyhodila, což později zdůvodnila tím, že *s ním v té době již zpravodajsky spolupracovala pro ministerstvo vnitra.*³³

Spolupráce s bezpečnostními složkami

Faitová podle všeho pracovala jako zpravodaj pro ministerstvo národní obrany (MNO) už před válkou.³⁴

25 LAMPER, Ivan: *Deset škol a žádná kinderstube*, s. 7.

26 Tamtéž.

27 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-6006 MV, Výpověď E. Koláře, 10. 9. 1974, s. 1.

28 *Národní archiv* (dále jen NA), f. Členská evidence ÚV KSČ, evidenční karta, E. Kolář, 17. 7. 1947.

29 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-6006 MV, Záznam Oblastní kriminální úřadovny v Praze o E. Kolářovi, 8. 9. 1947, s. 2.

30 Tamtéž, Zpráva Oblastní kriminální úřadovny v Praze o okolnostech zatčení E. Koláře a E. Faitové, 8. 10. 1948, s. 1.

31 LAMPER, Ivan: *Deset škol a žádná kinderstube*, s. 7.

32 Případ byl řešen jen cestou správní pokuty ve výši 200 Kčs. ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-6006 MV, Výpověď E. Koláře, 16. 12. 1948, s. 5.

33 Tamtéž, Výpověď E. Faitové, 4. 8. 1949, s. 1.

34 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-38913 MV, Josef Richter, Úřední záznam o prohlášení E. Faitové-Kolářové, 19. 3. 1951, s. 1.

V roce 1937 předala na MNO případ dr. Ericha Klingra (henleinovci), pak v r. 1938 těsně před mobilizační případ získání šifrovacího klíče jugoslávské zpravodajské služby. Klíč předala pplk. Třebízskému (správně Třebický – pozn. autorky), který jej měl předat hlavnímu stanu v Olomouci.³⁵

V roce 1946 vstoupila do KSČ a znovu se zavázala spolupracovat s československými bezpečnostními složkami, v té době už téměř bezvýhradně řízenými komunisty.³⁶ Pracovala v pražském stavebním družstvu Svazu osvobozených politických vězňů (SOPV) jako administrativní pracovníce a posléze i jako členka tamní vyšetřovací komise.³⁷ Zde ji kontaktoval příslušník 2. oddělení Hlavního štábu (HŠ) MNO Ludvík Kreisel-Klen a požádal ji o informace týkající se československých důstojníků, na něž se vyskytnou nějaké stížnosti u SOPV.³⁸ K této spolupráci,

Emilie Faitová v roce 1946

Foto: Post Bellum

při níž vystupovala pod krycím jménem „Ladislava“ a za kterou jí bylo vyplaceno celkově zhruba tři tisíce

korun,³⁹ později uvedla: *To jsem mu slíbila a skutečně jsem mu také závažnější věci vojenské nebo politické povahy dodávala. Jednou mi sdělil, že sám si ponechává jenom záležitosti vojenské a že případy povahy politické předává ministerstvu vnitra.*⁴⁰ Postupem času začaly převládat v jí předávaných zprávách informace nevojenského rázu, které patřily právě do kompetence ministerstva vnitra, kam byla brzy jako spolupracovník přeřazena. Již koncem roku 1947 údajně předala orgánům ZOB-II zprávy o dr. Miladě Horákové a různé jiné případy (Emilu Malému).⁴¹

Únorové události roku 1948 se jí nijak nedotkly, jen v rámci její spolupráce jí přinesly nové, přesněji formulované úkoly. Patřil k nim například

Na opačných stranách barikády

JUDr. Erich Klinger (1898–?) byl pražský advokát německé národnosti, který v roce 1937 založil výběrový společenský Traveller Club. Jeho členy se mohly stát osoby německé národnosti pocházející z řad staré šlechty. [...] Úkolem klubu bylo navázat spojení se zahraničními aristokratickými a diplomatickými kruhy a s těmito si předávat informace. Podle pozdějších poznatků pracoval klub údajně proti celistvosti a politickému zřízení býv. ČSR, přičemž zpráva předaná policejním ředitelstvím v Praze Presidiu ministerstva vnitra v prosinci 1937 Klingerova hodnotila jako německého nacionalistu. O několik měsíců později vstoupil Klinger do Henleinovy SdP a posléze se stal členem NSDAP. Podle některých tvrzení byl v roce 1940 zatčen Gestapem pro vydírání peněz od příslušníků rodin zatčených českých studentů a židů, on sám uváděl opak, a sice že byl zatčen pro napomáhání Čechům a českým studentům a židům z vazby a že byl rok a půl vězněn, poté zproštěn obžaloby a propuštěn. Dne 5. května 1945 byl coby Němec a říšský příslušník zajištěn a [...] používán i se svojí rodinou k zahradním pracem a práci v pískovně. S manželkou Gertrudou, rozenou Strachwitzovou, a oběma syny byl v roce 1946 z ČSR nuceně vystěhován. ABS, f. Akce R – Majetkové nároky rakouských občanů vůči ČSR (551), sign. 551-21-5; Archiv Hlavního města Prahy, f. Malý dekret (118), sign. 22479

Pplk. generálního štábu Jan Třebický (1895–1940) byl legionář, absolvent Vysoké školy válečné v Praze (1931), na níž v letech 1936–1938 přednášel. V dubnu 1938 byl dočasně přidělen ke 2. oddělení HŠ MNO jako referent a vedoucí studijní podskupiny východní armády u plánovací a studijní skupiny (skupina „A“). Za branné pohotovosti státu vykonával funkci jejího přednosty. Po okupaci českých zemí se ihned zapojil do odboje, v září 1939 byl zatčen a v březnu 1940 Gestapem ubit k smrti.

STEHLÍK, Eduard: Jan Třebický. In: LÁNÍK, Jaroslav a kol.: *Vojenské osobnosti československého odboje 1939–1945*, s. 302–303

35 Tamtéž.

36 ABS, f. Organizační a vnitřní správa FMV (A 6/2), inv. j. 8, Sdělení Státního úřadu důchodového zabezpečení v Praze, kádrové oddělení pro ÚV KSČ, 5. 6. 1953, s. 1.

37 Tamtéž, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-6006 MV, Výpověď E. Faitové, 7. 12. 1948, s. 14. Pravděpodobně se jednalo o prověřování hodnověrnosti informací od osob, které usilovaly stát se členy SOPV.

38 Tamtéž.

39 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-38913 MV, Záznam MNB k případu Emilie Faitové-Kolářové, 20. 3. 1951; Tamtéž, Zpráva z výslechu gen. L. Klena, nedatováno, s. 1.

40 Tamtéž, vyšetřovací spis a. č. V-6006 MV, Výpověď E. Faitové, 7. 12. 1948, s. 14.

41 Tamtéž, vyšetřovací spis a. č. V-38913 MV, Úřední záznam o prohlášení E. Faitové-Kolářové, 19. 3. 1951, s. 1.

Ludvík Kreisel-Klen (1951), Emil Malý (1950) a Arthur Preston Price (1946)

Foto: ABS

kontakt s manželkou významného politika Československé strany sociálně demokratické, poslance a nedávného politického exulanta Blažeje Vilíma.⁴²

V červnu 1948 jí byla jako řídící důstojník určena Milada Trískalová,⁴³ kterou na ministerstvo vnitra (MV) přijali na doporučení jejího budoucího manžela, nechvalně známého Karla

Vaše.⁴⁴ Trískalová vystupovala před Faitovou jako „Žofie Kociánová“⁴⁵ a pověřila ji, aby pod krycím jménem „Barbora“ předávala zprávy jí i Malému.

Velvyslanectví USA a „kapitán Price“

Zřejmě zásadní zlom ve vývoji událostí, které vrcholily zatčením Faitové

pro podezření ze spolupráce s cizí tajnou službou, přineslo rozhodnutí „podstavit ji“ zaměstnanci amerického zastupitelského úřadu jako jeho možnou informátorku. Měla se vydávat za civilní pracovníci MV a jejím hlavním úkolem bylo zjistit, o jaké zprávy mají Američané zájem. Na dotaz, jak má odpovídat na případné otázky ohledně svých zaměstnavate-

42 Blažej Vilím (1909–1976) se za německé okupace zapojil do odboje. V únoru 1940 byl zatčen a až do konce války vězněn. Po válce byl poslancem Prozatímního a pak i Ústavodárného Národního shromáždění. Po únoru 1948 byl zbaven všech stranických funkcí a před hrozbou perzekuce uprchl do zahraničí. Ve Velké Británii se zapojil do organizování exilové sociální demokracie, jejímž funkcionářem byl do roku 1952. Kol. autorů: *Politické strany II, 1938–2004. Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu*. Doplněk, Brno 2005, s. 1338–1339.

43 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-38913 MV, Úřední záznam o prohlášení E. Faitové-Kolářové, 19. 3. 1951, s. 1.

44 Karel Vaš (1916–2012) byl od roku 1933 agilním členem KSČ. V roce 1939 emigroval do SSSR a až do roku 1943 byl vězněn v gulagu. Stal se spolupracovníkem sovětské NKVD, později důstojníkem čsl. vojenské jednotky v Buzuluku. V lednu 1945 nastoupil k 2. (zpravodajskému) oddělení štábu 1. čs. samostatné brigády jako zástupce náčelníka Obranného zpravodajství (OBZ) Bedřicha Reicina. Po válce zůstal na OBZ, pozdějším 5. oddělení HŠ MNO. V prosinci 1947 byl po rozporech s Reicinem přeřazen jako prokurátor k Vrchní vojenské prokuratuře v Praze, kde setrval do října 1948. Poté se stal vyšetřujícím soudcem Státního soudu Praha a podílel se na odsouzení desítek osob, mezi nimi i gen. Heliodora Píky. S Miladou Trískalovou uzavřel sňatek v roce 1949. Dne 1. 5. téhož roku se stal předsedou senátu Vrchního vojenského soudu Praha, koncem roku 1949 přešel k 4. odboru MNO a od podzimu 1950 byl ve funkci náčelníka soudního oddělení hlavní soudní správy MNO. V březnu 1951 byl zproštěn služby a přeložen do zálohy. V srpnu téhož roku byl zatčen, a následně odsouzen pro spáchání trestných činů velezrady, vyzvědačství a spoluúčasti na vraždě k trestu odnětí svobody na doživotí. V září 1956 byl v celém rozsahu obžaloby zproštěn a propuštěn na svobodu, za své věznění dostal vysoké finanční odškodnění. PALEČEK, Pavel: *Vrahem z povolání. Utrpení soudce Karla Vaše*. Stilus Press, Praha 2015.

45 Příjmení „Kociánová“ odvodila z rodného příjmení své matky.

46 Generál František Janda (1898–1964), absolvent důstojnické školy v Olomouci, Vojenské akademie v Hranicích, Vysoké školy válečné v Praze (1931) a Vojenské akademie K. J. Vorošilova v Moskvě (1950). Za protektorátu se zapojil do odboje, byl zatčen a vězněn. V roce 1945 byl přijat zpět do armády a ustaven přednostou studijní skupiny 2. oddělení HŠ MNO. V listopadu 1946 byl přemístěn na zpravo-

lů, jí Trískalová řekla, že má uvést, že šéfem je gen. Janda,⁴⁶ že [ona sama] je ve III. odboru, dále že je tam Dr. Veselý⁴⁷ a Dr. Plaček, [...] a kdyby prý se zajímal o další jména, dostanu další instrukce později.⁴⁸ S vysoce postaveným úředníkem americké ambasády v Praze, který se jí představil jako kapitán Price, se Faitová skutečně 14. září 1948 sešla.⁴⁹ Jednalo se o kapitána armády USA Arthura Prestona Pricea, jenž od března 1947 působil na americké ambasádě v Praze jako zástupce vojenského ataše a i přes svůj relativně nízký věk měl za sebou úctyhodnou kariéru.⁵⁰

První schůzky se kromě ní zúčastnil i Jiří Tríska,⁵¹ který se s Pricem znal od roku 1947 a Faitovou k němu uvedl. Poznal ji krátce předtím díky jejich společnému známému a Faitová se před ním vydávala za člověka ochotného bojovat proti komunistickému režimu předáváním zpráv z ministerstva vnitra.⁵² Stejně ji Tríska s předstihem prezentoval Priceovi,

který souhlasil s osobním setkáním. Jak později Faitová vypověděla, Price tehdy prohlásil, že by potřeboval přesný seznam odborů, skupin a úředníků ministerstva vnitra, a tážal se mne, zda bych mu to mohla obstarat. Já jsem odpověděla, že ano a že mu to přinesu. Pak [...] pravil, že ministerstvo vnitra má röntgenologický snímek mrtvoly ministra Jana Masaryka, a tážal se mne, zda bych mu ho mohla obstarat. Já jsem mu odpověděla, že se pokusím. [...]⁵³ Předmětem jejich hovoru měl být i prezident Edvard Beneš a jeho manželka, s níž se Faitová podle svých slov osobně znala.⁵⁴

Po návratu ze schůzky se okamžitě telefonicky ohlásila Trískalové, která ji následně navštívila v bytě, sepsala s ní záznam a jednu kopii založila do osobního svazku, který byl k Faitové jako spolupracovníci bezpečnostních složek veden a ještě v roce 1951 existoval.⁵⁵ Později se ztratil – příčinou mohlo být její zatčení – a velmi pravděpodobně byl zničen. O to vzácnější

nález představují agenturní zprávy Faitové, jež vznikly zhruba dva týdny před jejím zatčením.

Domnělá dvojitá agentka

Jak vlastně vzniklo podezření, že se Emilie Faitová domluvila na spolupráci s protistranou, a stala se tak dvojitou agentkou, napovídá výpověď jednoho z příslušníků MV, který se podílel na jejím zatčení a vyšetřování, Josefa Richtera: *Někdy v září 1948 po mém nástupu na MV v Praze dostal jsem od tehdejšího velitele kpt. Tůmy-Picha několik agenturních listů, které pocházely [...] od agenta Emilie Faitové-Kolářové. [...] Tyto agenturní zprávy uváděly závažné věci, avšak byly to zprávy neurčité, nejasné a bez možnosti záchytu a prověření. Pokud si pamatuji, byly to zprávy o ilegální organizaci v SNB. [...] Později došlo postupně i několik jiných zpráv, jako například zpráva o švýcarském přísl. Wiguetovi,⁵⁶ který měl dle této zprá-*

dajský odbor MV, po únoru 1948 přešel zpět na HŠ MNO. V roce 1949 byl ustanoven velitelem 3. vojenské oblasti v Trenčíně. *VÚA-VHA, f. Vojenské osobní spisy, spis F. Jandy. K jeho roli během února 1948 viz KAPLAN, Karel: Pět kapitol o únoru. ÚSD AV ČR – Doplněk, Praha – Brno 1997, s. 366–368, 447–449.*

47 Jindřich Veselý (1906–1964), od roku 1933 pracovník Ústředního sekretariátu KSČ, redaktor komunistického tisku, po okupaci se zapojil do odboje, za což byl v březnu 1939 zatčen a do konce války vězněn. V roce 1945 byl přijat na MV, v letech 1948–1950 zastával funkci velitele StB. Po svém odvolání se v březnu 1950 pokusil o sebevraždu. Od ledna 1951 působil v aparátu ÚV KSČ a poté byl ustaven ředitelem Ústavu dějin socialismu. V roce 1962 přešel na ministerstvo zahraničních věcí a záhy byl jmenován velvyslancem v Bulharsku. Již v květnu téhož roku však vedení KSČ rozhodlo o jeho odvolání, a tak se vrátil do Ústavu dějin socialismu, kde působil až do svého druhého, tentokrát úspěšného pokusu o sebevraždu. DEJMEK, Jindřich: *Diplomacie Československa, Díl II. Biografický slovník československých diplomatů (1918–1992)*. Academia, Praha 2013, s. 649.

48 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-6006 MV, Výpověď E. Faitové, 10. 12. 1948, s. 17.

49 Tamtéž, s. 18.

50 Kpt. Arthur Preston Price (1921–?) absolvoval v roce 1943 Citadelu – vojenskou univerzitu v Charlestonu – a v prosinci téhož roku byl jmenován poručíkem letectva. V dubnu 1944 byl převelen k pěchotě a v listopadu téhož roku vyslán do Evropy. Nasazen byl v Belgii, Německu i Československu, kde se v roce 1945 účastnil osvobozovacích bojů v prostoru Aše a Sokolova. Za svou službu se dočkal řady vysokých vojenských a státních vyznamenání, mj. Bronzové hvězdy za hrdinství a Purpurového srdce. Služba v ČSR mu byla ukončena 30. 1. 1950, poté se vrátil do vlasti. ABS, f. Hlavní správa Vojenské kontrarozvědky (302), sign. 302-197-4, Dotazník A. P. Price, 20. 7. 1946; Tamtéž, f. ZS GŠ, a. č. 27045, Osobní karta A. P. Price.

51 Jiří Tríska (1925–?), úředník. S Pricem se znal z dob svého působení na Slovensku, kdy zpravodajsky pracoval ve Vídni pro poverenictvo vnitra v Bratislavě. Po svém zatčení v roce 1948 přiznal, že se zavázal dodávat mu zpravodajsky cenné informace. Státní soud jej 26. 8. 1949 uznal vinným ze spáchání vojenské zrady a odsoudil k trestu odnětí svobody v délce 17 let. Během výkonu trestu předával Tríska opakovaně informace StB jako její neevidovaný spolupracovník. ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-5329 MV, Tríska Jiří a spol.

52 Tamtéž, Výpověď J. Trísky, 24. 11. 1948, s. 5–7.

53 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-6006 MV, Výpověď E. Faitové, 10. 12. 1948, s. 18.

54 Tamtéž.

55 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-38913 MV, Záznam MNB k případu Emilie Faitové-Kolářové, 20. 3. 1951.

56 Jinde i jako „Wiguet“ či „Whigett“, údajný šéf švýcarské zpravodajské služby. Jeho totožnost zatím nebyla spolehlivě určena.

Příslušníci ministerstva národní obrany, ministerstva vnitra a Státní bezpečnosti figurující v případě Emilie Faitové-Kolářové

Vrchní strážm. SNB Milada Trískalová-Vašová (1914–?), rozená Vodičková, absolventka obchodního kurzu a následně školy pro ženskou povolání, členka KSČ od května 1945. Během války se zapojila do komunistického odboje, její první muž, učitel na brněnském gymnáziu a významný odbojový pracovník Rostislav Trískala (nar. 1905), byl v prosinci 1942 zatčen a o rok později popraven. Těsně po válce spolupracovala v Brně s příslušníky NKVD a následně byla přijata k MV, odkud byla v květnu 1951 na vlastní žádost propuštěna, poté byli s manželem sledováni StB. Koncem šedesátých let se domáhala prošetření své výpovědi ze služebního poměru, k níž byla údajně přinucena, a neúspěšně žádala o znovupřijetí k MV.

VÚA–VHA, sb. 255, inv. j. 142556/47, Trískalová Milada; ABS, f. Personální spisy příslušníků MV, personální spis M. Vašová, ev. č. 3746/14. K manželům Trískalovým STYX, Josef: Jak jsem poznal profesora Rostislava Trískalu (Z deníku vězně Kounicových kolejí I.). In: HALAMA, Václav – MIKULKA, Jiří (eds.): *Morava v boji proti fašismu*, sv. 1. MZM v Brně, Brno 1987, s. 62–73; TRÍSKALOVÁ-VAŠOVÁ, Milada: Profesor Rostislav Trískala patří Brnu a Valašsku! Vzpomínkový dopis. In: Tamtéž, s. 73–76

Npor. Emil Malý (1916–?), původně úředník. V roce 1945 navštěvoval pedagogický kurz a v témže roce se stal aktivním členem KSČ. Počátkem března 1947 se přestěhoval do Prahy a na vlastní žádost se stal nejprve civilním zaměstnancem a poté příslušníkem MV. V dubnu 1950 byl přeložen na Krajskou správu (KS) StB Nitra, kde posléze vykonával funkci náčelníka II. odboru, v březnu 1952 byl kvůli zdravotním problémům funkce zproštěn. V srpnu téhož roku byl ze stejného důvodu ze služby propuštěn.

ABS, f. Personální spisy příslušníků MV, personální spis E. Malý, ev. č. 940/16

Gen. Ludvík Kreisel-Klen (původně jen Kreisel) (1899–?), absolvent Vysoké školy válečné v Praze (1933), od května 1938 sloužil u 2. oddělení HŠ MNO, v prosinci 1939 byl zatčen za odbojovou činnost a až do konce války vězněn v koncentračních táborech. V roce 1945 byl přijat zpět do armády a v březnu 1946 vstoupil do KSČ. V listopadu 1946 byl na rozkaz Bedřicha Reicina přidělen na 5. oddělení HŠ MNO. V srpnu 1948 přešel zpět do 2. oddělení a v září 1949 byl ustaven jeho přednostou. Ve funkci setrval do října 1950, kdy byl jmenován náčelníkem zpravodajského oddělení Generálního štábu (GŠ). Když se dozvěděl, že mu hrozí zatčení, pokusil se v březnu 1951 neúspěšně o sebevraždu zastřelením. V říjnu 1953 byl odsouzen k trestu odnětí svobody na doživotí, v roce 1960 byl z vězení propuštěn a o čtyři roky později soudně rehabilitován.

ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-2457 MV, Musil Josef a spol.

JUDr. Štěpán Plaček (1909–1992) ještě jako student práv vstoupil do KSČ a během okupace se před hrozbou transportu do koncentračního tábora až do konce války skrýval. V roce 1945 byl přijat k Zemskému odboru bezpečnosti (ZOB), po únoru 1948 se podílel na násilí na zatčených. Mimo jiné schválil vraždu Petra Konečného a Františka Novotného. Vzrůstající napětí mezi Plačkem a jeho nadřízeným, velitelem StB Jindřichem Veselým, vedlo nakonec k jeho odvolání. V červenci 1949 nastoupil na učební oddělení ministerstva spravedlnosti a v listopadu téhož roku byl zatčen. V lednu 1954 byl odsouzen k trestu odnětí svobody v délce 15 let a o tři roky později byl podmíněčně propuštěn.

KALOUS, Jan: *Štěpán Plaček. Život zpravodajského fanatika ve službách KSČ*

Por. Josef Richter (1917–?), původně typograf, do února 1942 pracoval jako dělník a poté byl na vlastní žádost přijat k protektorátní městské policii v Mladé Boleslavi, kde měl na starost předávání osob ukrývajících se před totálním nasazením německým úřadům, což horlivě plnil. Po válce vstoupil do KSČ a sloužil u oblastní zpravodajské odbočky (OZO) Zemského odboru bezpečnosti, oddělení II. (ZOB II) jako zástupce velitele. V roce 1947 byl ustaven přednostou OZO ZOB II v Mostě. Koncem léta 1948 byl přeložen na MV v Praze, o rok později se stal zástupcem velitele oddělení politického zpravodajství M. Picha-Tůmy a ještě téhož roku ho ve funkci nahradil. Pozici zastával až do svého zatčení koncem března 1951, kdy byl s odnětím hodnosti zproštěn výkonu činné služby. K jeho zatčení došlo i na základě trestního oznámení, které na něj podala Emilie Faitová. V říjnu 1953 jej Vyšší vojenský soud odsoudil k trestu odnětí svobody v délce 3 let, na základě květnové amnestie z téhož roku mu však byl trest o jeden rok zmírněn, a Richter tak byl ihned po konání hlavního líčení propuštěn na svobodu.

ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-38913 MV, Josef Richter

Kpt. Miroslav Pich-Tůma (1909–1995), původně krejčovský dělník, během války působil jako politický komisař v partyzánské jednotce Mistr Jan Hus a stal se spolupracovníkem NKVD. Po válce byl poslancem Prozatímního národního shromáždění. V roce 1945 nastoupil na ZOB II do referátu zaměřeného proti Československé straně národně socialistické (ČSNS). Poté působil ve zpravodajském odboru (VII.) MV, opět jako vedoucí referátu v problematice ČSNS. Koncem roku 1949 byl jmenován vedoucím 2. oddělení II. sektoru (politické zpravodajství) ve skupině BAa (tzv. vnitřní StB). Během své služby na MV se dopustil vraždy, když zastřelil Petra Konečného, a během výslechu v listopadu 1948 ubil Bedřicha Wiesnera, zatčeného pro podezření z údajné špionážní činnosti. V lednu 1951 byl Pich-Tůma spolu s dalšími příslušníky MV zatčen a v roce 1953 odsouzen k trestu odnětí svobody na 15 let. Po udělení milosti prezidentem republiky byl podmíněčně propuštěn. V roce 1968 byl znovu vyšetřován a obviněn, v prosinci téhož roku stanul před Vyšším vojenským soudem. Byl uznán vinným trestným činem vraždy, soud však od trestu upustil, neboť prohlásil rozsudek z roku 1953 za dostatečný. Další činy

vzal soud za promlčené a trestní stíhání zastavil. V první polovině 90. let byl případ znovu přešetřován, ale dříve než byl Pich-Tůma předvolán k prvnímu výslechu, spáchal ve svém domě sebevraždu oběšením.

DVOŘÁKOVÁ, Jiřina: *Státní bezpečnost v letech 1945–1953. Organizační vývoj zpravodajských a státně bezpečnostních složek*. ÚDV, Praha 2007, s. 28–29

Pplk. Bedřich Pokorný (1904–1968), absolvent Vojenské akademie v Hranicích (1928), počátkem 30. let byl vyslán do zpravodajského kurzu, v letech 1934 až do rozpuštění čs. armády sloužil jako zpravodajec na východě Slovenska. Během Protektorátu Čechy a Morava zastával civilní zaměstnání a na základě některých pramenů se zapojil do druhého odboje (v roce 1948 získal osvědčení podle zákona č. 255/1946 Sb.); podle dalších spolupracoval s Gestapem. Po válce se stal zemským velitelem StB v Čechách a vstoupil do KSČ. Působil jako zpravodajec a významnou úlohu sehrál i při přípravě únorového puče v roce 1948. Jeho kariéra v bezpečnostních složkách skončila v lednu 1951, kdy byl zatčen a následně více než dva roky vyšetřován. V prosinci 1953 jej soud uznal vinným z trestného činu sabotáže a odsoudil jej k trestu odnětí svobody v délce 16 let. Propuštěn z vězení byl v roce 1956, dosáhl rehabilitace a bylo mu vráceno členství v KSČ. V březnu 1968 spáchal sebevraždu oběšením.

VÚA–VHA, sb. 255, inv. j. 115443/48, B. Pokorný; DVOŘÁKOVÁ, Jiřina: Bedřich Pokorný – vzestup a pád. In: *Sborník Archivu ministerstva vnitra*, č. 2. MV ČR, Praha 2004, s. 233–279 – viz https://www.abscr.cz/data/pdf/sbornik/sbornik2-2004/bedrich_pokorny.pdf (citováno k 4. 6. 2020)

Mjr. Milada Bažantová-Vejvodová (1921–?), absolventka obchodní školy, od června 1945 aktivní členka KSČ. Svoji dlouhou kariéru v bezpečnostních složkách zahájila ihned po válce nástupem na Krajském velitelství Národní bezpečnosti v Praze jako pískařka a později jako vedoucí v oddělení evidence. V říjnu 1947 byla na vlastní žádost přeložena na ZOB II-PZ (politické zpravodajství). V lednu 1948 byla převedena na MV do kanceláře Š. Plačka a poté na vlastní žádost přešla do 3. oddělení II. sektoru, jemuž velel plk. Josef Čech, kde pracovala na problematice bývalých sociálních demokratů. V následujících letech působila na různých pozicích a byla povyšována, v únoru 1973 se stala náčelnicí oddělení pasového odboru Federální správy pasů a víž Praha. V prosinci 1977 dosáhla důchodového věku, a přes žádost jí nebylo povoleno setrvat v činné službě. Jako občanský zaměstnanec nastoupila na Ministerstvo zdravotnictví ČSSR.

ABS, f. Personální spisy příslušníků MV, personální spis M. Bažantová-Vejvodová, ev. č. 5317/21

Pplk. Miloslav Kovář (1926–?), původně strojní zámečnický, v roce 1945 nastoupil k SNB a v dubnu 1947 se stal členem KSČ. V září 1948 byl převelen na 2. odbor Hlavní správy (HS) StB, kde setrval do srpna 1952. Tehdy byl vyslán do půlročního kurzu operativních pracovníků na učiliště F. E. Dzeržinského v Praze. Pak se vrátil na 2. odbor HS StB. V roce 1963 absolvoval Večerní univerzitu marxismu-leninismu (VUML) a v letech 1964–1967 Vysokou školu politickou ÚV KSČ. Poté vedl oddělení 7. odboru II. S MV (Státobezpečnostní ochrana dopravy a spojů, palivo-energetické základny včetně jaderných elektráren) a v únoru 1969 byl jmenován náčelníkem bezpečnostního odboru StB. Protože se projevil „neprincipiálně“ v období po srpnové okupaci v roce 1968, byl v říjnu 1970 přeložen jako starší referent k Organizační a vnitřní správě MV ČSR. Před svým odchodem do důchodu v lednu 1984 vykonával funkci operačního důstojníka operačního odboru štábu MV ČSR.

ABS, f. Personální spisy příslušníků MV, personální spis M. Kovář, ev. č. 4926/26

Ppor. Rudolf Mrzena (1923–?), původně strojní pilníkář a později úředník. V červenci 1948 byl přijat k SNB a v září téhož roku umístěn na odbor BA MV. V dubnu 1951 byl ze služeb MV propuštěn a později pracoval jako strojní zámečnický v ČKD Stalingrad Praha.

ABS, f. Personální spisy příslušníků MV, personální spis R. Mrzena, ev. č. 3508/23

Plk. Josef Čech (1912–1988), původně elektromechanik, od září 1945 člen KSČ. V lednu 1946 nastoupil na ZOB II Praha (PZ) a v dubnu 1947 se stal vedoucím z. referátu politického zpravodajství zpravodajského odboru MV. V roce 1948 byl velitelem 3. oddělení II. sektoru (politické zpravodajství), podléhal mu referát spolků a společenských organizací, školství, tělovýchovy a sportu, ochrana centrálních úřadů a ústavních činitelů. V únoru 1950 se podílel na vyšetřování tzv. Číhoštského zázraku a měl přímý podíl na smrti kněze Josefa Toufara. Od září 1949 se stal velitelem nově budovaného zvláštního sektoru II-a, zaměřeného na odhalování tzv. nepřátel ve straně. V květnu 1950 byl pověřen vybudováním samostatného sektoru ochrany stranických a vládních činitelů (pozdější odbor „O“). V květnu 1954 se stal náčelníkem VIII. správy MV, která zajišťovala ochranu prezidenta republiky a stranických a vládních představitelů. Posléze vystřídal několik vedoucích funkcí, v říjnu 1966 se stal náčelníkem 4. odboru IV. správy HS StB (Kontrarozvědné rozpracování stanovených ubytovacích a restauračních zařízení a vnitřní sledování). V dubnu 1968 mu byla pro schvalování a podíl na brutálním mučení osob zadržovaných v letech 1949–1953 odňata hodnost a byl ze služby propuštěn. V prosinci téhož roku stanul pro výše zmíněné činy spolu s M. Pichem-Tůmou a svým někdejší nadřízeným L. Zelenkou před Vyšším vojenským soudem v Příbrami. Odešel však bez trestu, soud s poukazem na trestní zákon z roku 1950 o desetileté promlčecí lhůtě prohlásil, že se trestní stíhání zastavuje.

KALOUS, Jan: *Štěpán Plaček. Život zpravodajského fanatika ve službách KSČ*, s. 199; TÝŽ: *Instrukční skupina StB v lednu a únoru 1950. Zákulisí případu Číhošť*. ÚDV Policie ČR, Praha 2001; TÝŽ: Čech Josef. In: BÁRTA, Milan – KALOUS, Jan – POVOLNÝ, Daniel – SIVOŠ, Jerguš – ŽÁČEK, Pavel: *Biografický slovník náčelníků operativních správ Státní bezpečnosti v letech 1953–1989*. Academia, ÚSTR, Praha 2017, s. 207–211

Plk. Ladislav Zelenka (1915–?), původně typograf-sazeč, předválečný člen KSČ, zapojil se do druhého odboje, za což byl v roce 1943 zatčen, odsouzen a vězněn v koncentračních táborech. Začátkem srpna 1945 nastoupil k ZOB II, kde pracoval v oddělení zabývajícím se politickým zpravodajstvím. V září 1947 byl převeden k SNB a zařazen k odboru BA jako zpravodajec. V roce 1947 absolvoval několik

zpravodajských kurzů a v roce 1949 půlroční stranickou školu. Po únoru 1948 se výrazně podílel na perzekuci demokratické opozice i na čistkách uvnitř KSČ a SNB. Od roku 1950 byl náčelníkem II. sektoru (politické zpravodajství) Velitelství StB na MNB. V únoru 1951 byl zatčen a obviněn z účasti na vraždě Petra Konečného a dalších zločinů, v květnu téhož roku byl zbaven hodnosti, propuštěn ze služebního poměru a vzat do vazby. V lednu 1953 byl bez soudu propuštěn. V letech 1956 a 1963–1964 se jeho případ řešil společně s případem Š. Plačka, J. Čecha a M. Picha-Tůmy na ÚV KSČ. Výsledkem bylo udělení stranické důtky a potvrzení jeho propuštění z bezpečnostních složek. Koncem 60. let byl postaven před Vyšší vojenský soud v Příbrami a uznán vinným, s poukazem na údajný nedostatek důkazů a promlčení činů mu však žádný trest udělen nebyl.

ŽÁČEK, Pavel a kol.: *Výstava „Tváře moci“* – viz <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/vystavy/tvare-moci-praha/panel04.pdf> (citováno k 4. 6. 2020)

vy provádět v ČSR špionáž, zpráva o ministru Clementisovi (býv. ministr zahr. věcí), že dochází na francouzské velvyslanectví, dále zpráva o tom, že poslanec KSČ Vodička⁵⁷ je členem ilegální organizace, zpráva o chování předsedy vlády [Antonína Zápotockého] v koncentračním táboře, zpráva, že býv. ministr spravedlnosti [Prokop Drtina] měl dopomoci být. přednostovi zahr. zpravodajství dr. Tomanovi⁵⁸ k útěku z věznic a zničit nějaké spisy atd. [...]

V té době přicházely i zprávy od téhož agenta (Faitové) o jistém Třískovi, který agenta seznámil s členem amerického velvyslanectví kpt. Pricem. K setkání agenta s Pricem, kterému se Faitová představila jako úřednice MV a udala krycí jméno a telefonní klapku Třískalové, došlo bez našeho vědomí. Až později nám dodatečně Třískalová oznámila, že

tento postup jí schválil Bedřich Pokorný, který byl [...] ve funkci zástupce přednosty bezpečnostního odboru. Tehdy Tůma po dohodě s dr. Plačkem chtěl vést případ tak, aby byla Faitová při předávání zpráv Pricemu i s ním dopadena a tak mohlo být kompromitováno americké velvyslanectví. Price však podle udání Faitové nechtěl přijít na schůzku ve městě, a řekl jí, aby, bude-li něco mít (zprávy), přišla za ním na velvyslanectví. [...] Po shrnutí všech zpráv, které Faitová spolu s Kolářem předávali, došli jsme při pracovní poradě u Tůmy k názoru, že v tomto případě se jedná o agenta, který ať již z jakýchkoliv důvodů předává nám zprávy úmyslně falešné, aby bezpečnost svedl a zaneprázdnil a pochopitelně i podřýval důvěru a autoritu osob ve významných postaveních ve státním aparátě. Bylo

proto rozhodnuto, aby Faitová i její druh Kolář byli zatčeni. [...] (Bylo důvodné podezření, že Faitová dubluje).⁵⁹

Sama Faitová hovořila o důvodech svého zatčení jinak, tvrdila totiž, že šlo o odplatu za to, že v r. 1948 hlásila generálu Klenovi, že má zjištěno, že [...] Reicin je ve spojení s nepřátelskou špiónážní agenturou ve Švýcarech, neboť generál Klen se po tomto sdělení na ni hrubě obořil a zakázal jí o této záležitosti hovořiti.⁶⁰

Ještě jinou, ne zcela nepravděpodobnou variantu uvedli při prošetřování jejího případu po určitém váhání i příslušníci MV, kteří vyslovili domněnku, že je možné, že Plaček se chtěl zbavit Faitové po dohodě s Bedřichem Pokorným a Bedřichem Reicinem jako příliš informované, a tudíž nepohodlné agentky.⁶¹

57 Jan Vodička (1893–1961), původně řezník, legionář, od roku 1921 aktivní člen KSČ, v letech 1935–1938 komunistický poslanec. V březnu 1939 byl zatčen a až do konce války vězněn v koncentračním táboře Sachsenhausen. Angažoval se ve Svazu protifašistických bojovníků (SPB), v letech 1948–1951 zastával funkci jeho předsedy. Dlouholetý člen ÚV KSČ, od roku 1945 až do své smrti poslanec. Šifra (-): Zemřel soudruh Jan Vodička. *Rudé právo*, 10. 3. 1961, s. 1.

58 Zdeněk Toman, původně Zoltán Goldberger (1909–1997), v letech 1926–1936 vedoucí propagačního oddělení II. pražského obvodu Komсомolu. V roce 1939 emigroval, od roku 1941 repatriční úředník exilového ministerstva sociální péče. V roce 1945 zástupce přednosty zpravodajského (VII.) odboru MV brig. gen. Josefa Bartíka. Koncem roku 1947 byl jmenován do funkce ministerského rady MV a po Bartíkově odvolání převzal vedení odboru pro politické (zahraniční) zpravodajství (VII-B) MV. Úzce spolupracoval s B. Reicinem, v letech 1946–1947 řídil nelegální získávání finančních prostředků pro KSČ pašováním a finančními machinacemi. V dubnu 1948 byl zatčen, z vazby se mu ale podařilo utéct a uprchnout ze země. Jeho manželka Pescha (Pavla) spáchala sebevraždu, jejich malému synovi byla úředně změněna identita, byl dán k adopci a nakonec nešťastně zemřel. SLANINA, Josef: Akce „Toman“. *Securitas Imperii*, 1994, č. 1, s. 120–127. V roce 2018 o něm vznikl celovečerní film *Toman* (režie Ondřej Trojan, v hlavní roli Jiří Macháček).

59 ABS, f. Zvláštní vyšetřovací (dále jen ZV), a. č. ZV-45 MV, Výpověď Josef Richtera, 23. 2. 1953, s. 1–2.

60 Tamtéž, f. A 6/2, inv. j. 8, Sdělení Státního úřadu důchodového zabezpečení v Praze, kádrové oddělení, pro ÚV KSČ, 5. 6. 1953, s. 2; Tamtéž, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-38913 MV, Dopis E. Faitové-Kolářové ministerstvu spravedlnosti, 7. 6. 1951. Podrobnosti k tvrzení Faitové ani jeho validita nejsou z pramenů ověřeny.

61 Tamtéž, Záznam MNB k případu Emilie Faitové-Kolářové, 20. 3. 1951. Podobný osud stihl i další spolupracovníky MNO a MV z tzv. zakladatelského období komunistického režimu. Za všechny lze uvést případ pplk. Josefa Hrušky (1883–1949), který byl svým fídicím důstojníkem plk. Richardem Mysíkem (1903–1951) úkolován k protikomunistické činnosti, poté zcela proti svému očekávání zatčen a po brutálních výsledcích nakonec odsouzen k trestu smrti a popraven. Více k němu viz PEJČOCH, Ivo: *Vojáci na popravišti*, s. 96–103 a BÁRTOVÁ, Markéta: Příslušníci vyšetřovací skupiny 5. oddělení Hlavního štábu Ministerstva národní obrany a jejich podíl na perzekuci vojenských osob v letech 1948–1950. In: *České, slovenské a československé dějiny 20. století*, č. 12. Oftis, Ústí nad Orlicí 2018, s. 201–212, konkrétně na s. 206–207.

Krásné „zpravodajské hry“!

Začátkem října 1948 se nevrátil Evžen Kolář do jejich společného bytu na pražské Letné.⁶² Faitová se po něm marně sháněla a pár dní nato zmizela beze stopy i ona. Oba byli tajně zadrženi příslušníky MV a převezeni na horskou chatu ve Velké Úpě, která ministerstvu patřila: *Dne 9. října 1948 večer v 18 h[od.] byla jsem ze svého bytu v Praze VII., U Smaltovny 25, odvečena dvěma muži a jednou ženou, kteří mi ukázali policejní odznaky na řetízku, vyzvali mne, abych šla s nimi, načež mne vsadili do auta a se zabázanými očima vezli mě asi 4–6 hodin, aniž bych věděla kam. Při tom také z onoho auta, kterým jsem byla vezena, bylo střeleno. Potom v noci auto zastavilo pod nějakým vrchem a byla jsem vlečena nahoru do chaty, kdež bylo přítomno mnoho lidí, kteří mluvili jednak anglicky, jednak německy a jednak česky. Byla jsem podrobena výslechu, při kterém chtěli dotyční vědět, pro kterou zpravodajskou službu pracuji, a přitom jsem byla mučena tím, že mi byla žhavým železem pálena obě chodidla.⁶³ Opakovaně byla bita klackem přes hlavu a přes prsa, přes nohy, až jí byl přeražen sval.⁶⁴ Tak popsala později Faitová své zatčení, jehož plán měl vypracovat Miroslav Pich-Tůma, a byl to právě on, kdo přišel s nápadem, že budou s kolegy předstírat, že jsou agenti cizí tajné služby. Cílem bylo donutit Faitovou s Kolářem k přiznání spolupráce se zahraniční zpravodajskou službou.*

Jak vypadalo těch několik dní, během nichž byla Faitová vyslýchána a mučena, popisovali po letech i aktéři tehdejších událostí.⁶⁵ Jednalo se o Miladu Vejvodovou-Bažantovou, pověřenou vyhotovením zápisu o výslechu, a vyšetřovatele Miloslava Kováře, Rudolfa Mrzenu a již zmíněné

Milada Vejvodová-Bažantová Foto: ABS

Josefa Richtera a Miroslava Picha-Tůmu. Určitou dobu byla v krkonošské chatě přítomna řídící důstojnice dvojice Faitová – Kolář Milada Třískalová-Vašová i autor rozkazu k jejich zatčení, Štěpán Plaček. Výpovědi obsahující otřesné detaily se v materiálech bývalých bezpečnostních složek dochovaly dodnes.

Z výpovědi Milady Vejvodové-Bažantové

V září neb říjnu 1948 jsem dostala příkaz od s[oudruha] Čecha nebo s. Zelenky, že pojedou na několik dnů z Prahy. V Praze VII. bylo pak provedeno zatčení E. Faitové. Při odvádění z bytu Faitová se nám vytrhla a utekla na nejbližší stanici SNB.⁶⁶ Tam jsme ji opět dohonili a dali do auta, kde jsme jí dali pouta. Na křižovatce v Dolní Malé Úpě jsme nechali stát auto a šli směrem nalevo do stráně do chaty. V chatě byli již přítomní soudr. Mrzena a Kovář. Ihned po našem příjezdu byl prováděn výslech Faitové. [...] Iniciátorem všeho bití a mlácení byl Mirek Tůma. Jmenovanou bili všichni, Richter, Tůma,

Kovář, Mrzena. Já jsem výslech zapisovala. Všichni přítomní bili jmenovanou rukama, jenom Tůma si našel nějaké železo a tím bil Faitovou přes chodidla. K ránu byla Faitová uložena do skříně.⁶⁷ [...] Já jsem se jí však v žádném případě ani nedotkla. Již tehdy jsem projevila nesouhlas s bitím [...] a dokazovala jsem v diskuzích neúnosné výsledky tohoto násilí. Soudruzi, jak Tůma, tak i Richter, mě považovali za zbabělou a málo „tvrdou“ (bolševičku) a argumentovali tím, že u nich (v odd[ělení]) jsou jiní stateční orgánové. Tehdy jsem se skutečně domnívala, že jsem slabá a ne dost bolševicky tvrdá.⁶⁸

Z výpovědi Miloslava Kováře

V září nebo říjnu 1948 jsem dostal spolu se s. Mrzenou Rud. příkaz od vel[itele] referátu] s. Richtera, že se zúčastníme akce Faitová-Kolář. Po zatčení Koláře jsme všichni odejeli do Úpy, kde byl prováděn výslech. Nejprve jsme byli v jedné chatě a druhý den byl Kolář převezen do druhé chaty, myslím č. 6. Již v první chatě byl Kolář vyslýchán, a to takovým způsobem, že byl tlčen drátem, [...] do chodidel, pouze přes punčochu. Na tento způsob vyslýchání přišel Tůma, který našel drát. Ráno [...] pokračoval ve výslechu Tůma a Richter, což se rovněž neobešlo bez tlučení. [...] Asi někdy v sobotu v noci kolem 23.00 hod. přijel na chatu Tůma, Richter a s. Vejvodová a přivezli s sebou též Faitovou. Tuto noc byl proveden výslech Faitové, a to podobným způsobem jako u Koláře. Výslech prováděl Tůma s Richtrem, přičemž byla Faitová rovněž tlčena drátem do chodidel. Vzpomínám si též, že s. Vejvodová nechtěla při tomto výslechu být a Tůmou jí bylo řečeno, že není žádná bolševička. Někdy asi ve středu přijel na chatu opět Tůma s Richtrem a s nimi Plaček a s. Třískalová. Ta tam byla z toho důvodu, že to byli její agenti,

62 Tajně zatčen byl 5. 10. 1948. ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-6006 MV, Závěrečné trestní oznámení, 15. 1. 1949, s. 6.

63 NA, f. Státní soud, trestní spis, sp. zn. Or I 192/42, Výpověď E. Faitové, 22. 2. 1949, s. 2.

64 ABS, f. A 6/2, inv. j. 8, Sdělení Státního úřadu důchodového zabezpečení v Praze, kádrové oddělení, pro ÚV KSČ, 5. 6. 1953, s. 2.

65 Tamtéž, f. Inspekce ministra vnitra ČSSR, I. díl (A 8), inv. j. 1234, Výpis z usnesení politického byra ÚV KSČ ze dne 19. 12. 1955.

66 Tato informace se objevila pouze ve svědectví Milady Vejvodové-Bažantové.

67 ABS, f. A 8, inv. j. 254, Opis výpovědi M. Vejvodové-Bažantové z 9. 4. 1951, nedatováno (únor 1956), s. 1-2.

68 Tamtéž, Vyjádření M. Vejvodové-Bažantové, 8. 2. 1956.

a proto, aby slyšela a přesvědčila se z jejich přímé výpovědi, jak jí Kolář a Faitová dublovali. Za přítomnosti Plačka byl prováděn další výslech, [...] přičemž Plaček mluvil anglicky. Toto byl nejtvrďší výslech podle mého názoru, a to zejména u Faitové. [...] Při tomto výslechu tloukl Tůma. Během výslechu byla puštěna gram[ofonová] deska.

Po prvním výslechu byla Faitová dána do položené skříně a na pootevřená dvířka byly dány různé skleničky. Já

Miloslav Kovář

Foto: ABS

sám jsem byl v chatě asi 12. den, když přijel Richter v noci sám a řekl mi, že s ním pojedou do Prahy a vezmeme s sebou do Ruzyně Koláře. [...] K provádění výslechů na odd. illegality bych chtěl ještě podotknout, že do té doby, nežli byly tvrdší výslechy zakázány rozkazem, se tyto prováděly zcela samozřejmě tvrdě. S prováděním tvrdších výslechů se také nikdo neskrýval a nebylo to nijak trestáno.⁶⁹

Z výpovědi Milady Trískalové-Vašové

Do mého bytu docházely děti Faitové a nějaká její příbuzná. Prosily mě, že musím pomoci v pátrání po zmizelé Faitové. Jelikož jsem si byla jistá, že zatčení pro-

vedli naši org[ánové] bez mého vědomí, naléhala jsem na dr. Plačka, aby mně sdělil, kde Faitová je. Po nějakém čase jsem byla předvolána k Plačkovi, který mně řekl, že budu odvezena za ní. Po tomto jsem byla odvezena Tůmou a Richterem na místo, kde byla Faitová. Byla to nějaká chalupa. V místnosti bylo vedro k nevydržení. Tůma a Richtr činili nějaké opatření s pohovkou a židlemi, pak si sedli ke mně ke stolu a Tůma dal rozkaz, aby ji přivedli. Bažantová Tůmovi šeptala, že ona nemůže chodit, že ji musí přivést. Odešli tedy a za chvíli přivlékli každý z jedné strany Faitovou. Faitová měla silně zavázané oči, ale i pod šálou bylo vidět, jak je hrozně sešlá. Tůma, Richtr i ostatní se chovali velmi otrle a jistě. Faitovou položili na pohovku a vyžadovali na ní výpověď. S hrůzou jsem zjistila, že si soudruzi hrají na Američany a že ji nutí k výpovědím proti komunistické straně, nazývajíce ji bestií a mrchou. Faitová neustále opakovala, že pro Američany nepracovala.

Na to Tůma rozhodným hlasem prohlásil, aby se rozloučila se životem a aby sundala snubní prsten a lehla si na břicho. Faitová nemohla pro slabost snubní prsten sundat. Učinil tak tedy Tůma sám a převrátil ji hlavou, obličejem k pohovce. Přikázal oběma soudruhům, aby připravili pruty. Toto jsem už nemohla déle vydržet, vstala jsem a odešla jsem z chaty ven. Z chalupy jsem pak slyšela nějaké tlumené rány. Po 15 minutách mě zavolal jeden ze soudruhů, že mám jít již dovnitř, že je po všem. Tůma se pak smál a řekl, že ani Plaček nevydržel se dívat na bití a že také odešel z místnosti. [...] Na zemi byla rozlita voda a Tůma mi řekl, že baba omdlela hned po prvních ranách.

Musela jsem stále šeptat, vedle v místnosti ležel Evžen Kolář, zbitý nedávno. Richtr řekl, že si vezme do práce hned i Koláře. Jelikož jsem nechtěla být přítomna tomuto výslechu, odvěkli Koláře do jiné chaty.⁷⁰

Z výpovědi Josefa Richtera

Při výslechu jsme používali hrubého jednání a nadávek. Když jsme tímto způsobem nedosáhli žádaného výsledku, přinesl Pich-Tůma silný drát a tímto Faitovou-Kolářovou bil přes chodidla. Když se bitím unavil, převzal jsem od něho drát a v bití jsem pokračoval sám. Přitom byla Faitová držena za ruce a neustále nucena k výpovědi. Během takového „výslechu“ ztratila Faitová-Kolářová několikrát vědomí a nebylo docíleno žádných výsledků. Tento způsob výslechu se několikrát opakoval i za přítomnosti dr. Plačka, který se přijel osobně podívat, jak výslech probíhá.

Po každém takovém výslechu jsme Faitovou-Kolářovou odvěkli spoutanou do vedlejší místnosti, kde jsme ji vhodili na noc do položené skříně. Dvě skříně byly pootevřeny do tvaru střechy, aby byl do skříně přístup vzduchu, a na ně jsme rozestavili různé kuchyňské nádoby jako talíře, skleničky apod. To proto, abychom Faitovou nemuseli v noci hlídat a v případě, že by se pokusila o útek, byli jsme tak upozorněni padajícími nádobami.⁷¹

Josef Richter

Foto: ABS

69 Tamtéž, Opis z výpovědi M. Kováře, 11. 4. 1951, nedatováno (únor 1956), s. 1–2.

70 Tamtéž, Opis z výpovědi M. Trískalové-Vašové, 11. 4. 1951, nedatováno (únor 1956), s. 1.

71 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-38913 MV, Výpověď J. Richtera, 24. 4. 1953, s. 3.

Z výpovědi Miroslava Picha-Tůmy

Někdy v pozdním létě r. 1948 začal referát 2. odd. II. sekt[oru] BAa, který řídil Josef Richtr, dostávat agenturní listy „A“, ve kterých agent dává informace o ilegality. Po několika týdnech mně Richter hlásil, že zprávy tohoto agenta si odporují a že se mu zdá agent podezřelý. [...] Od Zelenky jsme se dozvěděli, že se jedná o agenta Koláře a jeho družku Faitovou, které řídí orgánka Trískalová-Vašová. Okolo tohoto případu bylo ještě několik podezřelých okolností, které nasvědčovaly tomu, že se Kolář s Faitovou jeví jako double agenti. [...] Protože Trískalová byla takové protekční dítě, která dostala zařazení v BAa z titulu bývalé sekretářky

B. Pokorného, a její schopnosti zdaleka nestačily na zastávanou funkci, soudili jsme, že Trískalovou mohou Kolář s Faitovou lehce obalamucovat. Bylo však otázkou, jak rozšířovat tento případ, když čas ani orgánů nebylo, aby se případ mohl dělat systematicky a věnovat mu tolik času, kolik bude vyžadovat. [...] Výsledek byl ten, že jsem při poradě se Zelenkou a Richtrem učinil návrh tajného zatčení Koláře a hrát nepřátelskou agenturu, a tímto se pokusit zjistit pravý stav věci. Po schválení celé věci Plačkem [...] jsem s Richtrem provedl realizaci této akce. [...] Tušili jsme, že okupanti zanechali zde svoje agenty a doposud naše služba nic neodhalila a najednou se Kolář s Faitovou rýsuje jako nepřátelé tohoto druhu.⁷²

Štěpán Plaček

Foto: ABS

Miroslav Pich-Tůma

Foto: ABS

Z výpovědi Štěpána Plačka

V roku 1948 som bol v kancelárii [Bedřicha] Pokorného, kde boli práve u neho na návšteve manželia Kolářovi. Títo podávali zprávy Pokornému o útoku Tomana. Tieto zprávy se zdali byť veľmi pravdepodobné, ale podozrivé bolo, jak ich získali. [...] Okrem toho som dostal niekoľko zpráv od Trískalovej, s ktorou spolupracovala Faitová a tieto sa mi zdaly veľmi podezrelé a sám som písal, do rubriky „pokyny referentom“, že môže ísť o doubl agenta. Kolář sa mal okrem toho zaplietť do nejakej ilegality a preto Pich navrhol previesť s nimi zpravodajskú hru. Boli potom zatknutí a odvezení do Krkonoš.⁷³

Když Plaček po svém zatčení čelil během hlavního soudního líčení v lednu 1954 obvinění ze zločinu zorganizování dvojnásobné vraždy⁷⁴ a ze zneužití úřední moci, když přikazoval používání násilí jako hlavní vyšetřovací metodu, byl k Faitové soudem dotazován:

*Předseda:*⁷⁵ Jak to bylo s Faitovou?

Obviněný: V roce 1948 předala nám zpravodajská služba MNO zpravodajku Faitovou. Pozorovali jsme delší dobu, že její zprávy jsou desinformativní.⁷⁶ Tůma mne upozornil na to, že Kolář, její druh, je zapleten do illegality. Dal jsem Tůmovi příkaz, aby obě osoby unesl. Šel jsem se podívat, jak to Tůma dělá. Vyslyšchal

72 Tamtéž, f. ZV, a. č. ZV-4 MV, Výpověď M. Picha-Tůmy, 2. 4. 1952, s. 1-2.

73 Tamtéž, Výpověď Š. Plačka, 23. 2. 1952, s. 1.

74 Oběťmi byli Petr Konečný a František Novotný. Petr Konečný (1915-1948), bývalý ústřední tajemník mládežnické organizace Československé strany národně socialistické, byl koncem května 1948 zatčen na základě neprověřené zprávy, že má informace o pobytu Milana Choce, podezřelého z vraždy komunistického funkcionáře Augustina Šrama. Návrh na jeho tajné zatčení, velmi podobný tomu, jaký byl pak realizován i v případě Faitové, vypracoval M. Pich-Tůma. Konečný byl vyláčen ze svého bytu a unesen *jakoby Američany*. Byl odvezen za Prahu, bez výsledku brutálně vyslýchán a poté tři týdny vězněn v nezjištěné budově MV, označované jako „statek“. Poté byl Pichem-Tůmou a dalšími příslušníky StB odvezen na Slovensko, kde jej jmenovaný v blízkosti Banské Bystrice popravil střelou do týla. Příkaz k zastřelení Konečného vydal Š. Plaček, věděli o něm či jej schvalovali a plánovali i L. Zelenka a J. Čech. Srov. ABS, f. A 8, inv. j. 1234 a KALOUS, Jan: Štěpán Plaček, s. 120. František Novotný (1913-1948), št. stržm., příslušník StB, byl zatčen koncem srpna 1948 na základě neurčitého tvrzení, že uvnitř StB pracuje *nějaký Novotný* pro cizí zpravodajskou službu. Informace, že by se jednalo o danou osobu, se nepotvrdily, ale Š. Plaček rozhodl, že bude *pro výstrahu ostatním* zabít. Na jeho příkaz byl Novotný počátkem září 1948 zastřelen v lesích poblíž Benešova. Tamtéž.

75 Předsedou soudu byl mj. justice JUDr. Mirko Huleja, prokurátorem mj. justice JUDr. Putnik. M. Huleja soudil v roce 1953 i jednoho z trýznitelů Faitové, J. Richtera.

76 Faitová naproti tomu uváděla: *Poznamenávám, že jsem byla vždy přesvědčena, že zprávy, které předkládám pro ministerstvo vnitra, jsou*

Faitovou tvrdým způsobem, bil jí železnými pruty přes chodidla. Přihlížel jsem tomu. Venku jsem mu pak řekl, že se na to nemohu dívat. Nezakázal jsem mu tento postup hned, aby Tůma nemyslel, že jsem zbabělý.

Předseda: Vy jste se bál, že by Tůma řekl, že jste „baba“, že?

Obviněný: Byl jsem zvědavý, podlehl jsem maloměšťácké zvědavosti.

Prokurátor: Vy jste si představoval „zpravodajské hry“ asi tak, že necháte někoho unést, tam mu necháte k smrti nařezati a tak vynutíte přiznání. Krásné „zpravodajské hry“! Vy se rozčilujete nad methodami, které byly u vás použity,⁷⁷ a sám jste je nařizoval a bezcitně k nim přihlížel.⁷⁸

Vazba

Faitová byla ve Velké Úpě vyslychána zejména k osobě Bedřicha Reicina a Antonína Zápotockého a ve své pozdější výpovědi uvedla: Vyslychající byli podrobně informováni o mojí dosavadní činnosti. Bylo mi jimi řečeno, že pracuji pro sovětskou výzvědnou službu a že za to budu potrestána. Přitom mi spílali do bolševických sviní. Nato jsem byla spoutána a vložena do bedny, kde jsem byla ponechána bez ošetření a bez jídla, pouze o troše vody, až do 20. 10. 1948, kdy jsem byla opět vsazena do auta,

a bylo mi řečeno, že jsem v Bavorsku a že budu zavezena do Mnichova do nemocnice.⁷⁹

Převoz z Krkonoš doporučil lékař, který byl na chatu k Faitové přivolán. Byl jím Walter Ehrlich,⁸⁰ podle Richtera spolehlivý a straník⁸¹ a později i vázaný spolupracovník StB. K tehdejšímu událostem vypověděl: Někdy v roce 1948–1949 dostavili se za mnou do vinohradské nemocnice, kde jsem byl zaměstnán, 2 muži. Jeden se mi představil jako Polák, poznávám v něm obviněného (šlo o Josefa Richtera – pozn. autorky), druhý, jehož jméno neznám, říkal, že je od bezpečnosti a že mám ošetřit nějakou osobu, že nemají spolehlivého služebního lékaře, že musí celá věc zůstat v tajnosti a že je to v zájmu [komunistické] strany. Byl jsem častěji jako lékař za podobných okolností vyzván k ošetření. S Polákem ještě asi 2x. [...] Já jsem souhlasil, že ošetření provedu. [...] Skutečně přijeli a odvezli mě na neznámé místo, vypadalo to jako stará německá usedlost. [...] V této budově jsem měl ošetřit ženu, jež byla přivedena nějakou jinou ženou. Žena šla sama, ovšem bylo pozorovat určitou těžkopádnost v její chůzi. [...] Sám jsem zjistil při prohlídce, že má na každé ruce – předloktí, oděrky a zarudlé pruhy. Na jedné noze nad kotníkem nebo přímo na kotníku byla rána, která

hnisala. Považoval jsem ránu za takovou, že by mohla nastat infekce, a trval jsem na stanovisku, aby byla převezena do nemocnice. K autu byla přinesena v dece. [...] Měl jsem dojem, že rány jsou následkem po spoutání, ovšem jako lékař mi bylo zdůrazňováno, abych dbal pouze o lékařskou pomoc a o jiné věci se nestaral.⁸² Faitová byla v zuboženém stavu převezena do Borůvkova sanatoria v Praze, kde jí poskytli první pomoc. Poté byla předána do vězení v Praze-Ruzyni a znovu vyslychána. O tom, kde se nachází, nebyli informováni žádní její příbuzní, natož děti. Ty zůstaly po matčině zatčení v holešovickém bytě několik dní samy. Jiřině Urbanové bylo v té době deset let, přesto si i po mnoha letech tehdejší události jasně vybavovala: Když maminku tenkrát v říjnu odváželi, nesměli jsme se rozloučit, odcházela v županu a mířili na ni pistolí. Seděli jsme s bratrem v kuchyni. V noci se vrátil domovník se dvěma pány, obrátili byt naruby a zase odešli. [...] Zůstali jsme v tom bytě sami, nikdo si nás nevšímal. Chodili jsme normálně do školy, tam každý věděl, co se stalo, že maminka je zavřená. Paní učitelka mě jednou dokonce postavila před lavice a vyprávěla, jaký je moje matka vyvrhel; děti pak po mně a po Sašovi házely kamením.⁸³ Když už neměly co jíst,

přesné, a nikdy jsem vědomě nepodávala zprávy vymyšlené, nepravdivé nebo zkreslené. Žádala jsem však zpravidla, aby moje zprávy byly prověřeny. ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-6006 MV, Výpověď E. Faitové, 16. 12. 1948, s. 2.

77 Plaček si na začátku soudního líčení obsáhle stěžoval na způsob, jakým s ním bylo ve vazbě zacházeno, zejména na bití a nedostatek spánku. Tamtéž, f. ZV, a. č. ZV-45 MV, Protokol o hlavním líčení, 20. 1. 1954, s. 2.

78 Soud uznal Plačka vinným v obou bodech obžaloby a odsoudil ho k trestu odnětí svobody na 15 let. Tamtéž, Rozsudek Vyššího vojenského soudu Praha, sp. zn. T 41/53, 20. 1. 1954. Proti rozsudku se Plaček neúspěšně odvolal. Tamtéž, Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. Tov 11/54, 5. 3. 1954.

79 NA, f. Státní soud, trestní spis, sp. zn. Or I 192/42, Výpověď E. Faitové, 22. 2. 1949, s. 2.

80 Walter Ehrlich (1915–?), od roku 1931 člen KSČ, účastník zahraničního odboje. Po válce dokončil studia medicíny a nastoupil jako lékař v pražské vinohradské nemocnici. Není bez zájmovosti, že na doporučení J. Richtera byl Ehrlich přivolán počátkem listopadu 1948 k případu otravy léky, kterou si údajně sama v sebevražedném úmyslu přivedila další spolupracovnice MV Žofie Veselíková (1896–1948), v té době vyslychána v ruzyňském vězení. Stejně jako E. Faitová byla převezena do Borůvkova sanatoria, kde však zemřela. Ehrlich byl k MV oficiálně přijat jako lékař v lednu 1951, s výkonem služby u útvaru SNB Jasan. V červnu téhož roku byl na vlastní žádost propuštěn. Poté pracoval ve výzkumu, v roce 1955 se zavázal spolupracovat s StB. Koncem roku 1966 emigroval do zahraničí. ABS, f. Personální spisy příslušníků MV, personální spis W. Ehrlich, ev. č. 1444/15. Tamtéž, sbírka Svazky tajných spolupracovníků (TS), svazek a. č. 488992 MV. K osobě Ž. Veselíkové doc. STÁTNÍK, Dalibor: Podzimní kámen. Osud a smrt Žofie Veselíkové. In: *Po stopách nedávné historie. Sborník k 75. narozeninám doc. Karla Kaplana*. ÚSD AV ČR, Praha 2003, s. 109–123.

81 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-38913 MV, Výpověď J. Richtera, 23. 3. 1951.

82 Tamtéž, Protokol o hlavním líčení vedeném proti J. Richterovi, 20. 10. 1953, s. 5.

83 LAMPER, Ivan: *Deset škol a žádná kinderstube*, s. 8.

kontaktovaly děti svou tetu Elišku Saibertovou, která se o ně starala. Zanedlouho však museli z bytu odejít – v dubnu 1949 zaklepalí na jeho dveře neznámí „soudruzi“ a jeden z nich předal Saibertové výzvu, aby se i s dětmi okamžitě vystěhovala.⁸⁴

Trestní řízení a soud

Mezitím podala pražská Oblastní úřadovna StB na Faitovou trestní oznámení pro podezření ze spáchání zločinu úkladů o republiku ve smyslu § 2 zákona č. 50/1923 Sb., na ochranu republiky.⁸⁵ Podstata obvinění spočívala v tom, že měla jako spolupracovnice MNO a MV záměrně zkraslovat předávané zprávy a svoji činnost dostatečně netajila před veřejností. Dále byla viněna z protistátní činnosti, což měl dokazovat koncept dopisu určeného pro Vilímovou, v němž ji Faitová údajně o své vůli žádala o zaslání instrukcí pro ilegální činnost.⁸⁶

S tím Faitová samozřejmě nesouhlasila, zřejmě pravdivě tvrdila, že všechno dělala v souladu s instrukcemi od svých „řídících orgánů“, a navíc uváděla, že dopis nikdy neodeslala.⁸⁷ Příslušníci MV ani HŠ MNO však její slova nepotvrdili,⁸⁸ a jejímu odsouzení tak nestálo nic v cestě.

V následné žalobě figuroval i její druh Evžen Kolář. Byl viněn z toho, že Faitovou přemlouval, [...] aby přerušila styky s ministerstvem vnitra a pracovala s ním pro cizí zpravodajskou službu, jelikož zde dělá zadarmo a ti by jí dobře zaplatili, [...] tedy Faitovou [naváděl] k zločinu podle § 6 odst. 2 [zák.] č. 50/23

Evžen Kolář po zatčení, 1948 Foto: ABS

*Sb., aby totiž vyhradila cizí moci přímo nebo nepřímo skutečnost, opatření nebo předmět, jež mají zůstatí utajeny pro obranu republiky. [...] Emilie Faitová jednání spoluob[alovaného] Koláře [...] neoznámila příslušnému úřadu, [...] tedy dovědévši se hodnověrným způsobem, že se chystá zločin, [...] opomenula to neodkladně oznámiti věrohodným způsobem úřadu, čímž se dopustili E. Kolář zločinu nedokonaného svádění k zločinu vojenské zrady, [...] Faitová zločinu neoznámění trestných podniků.*⁸⁹ Jak je vidět, obžaloba se zcela lišila od trestního oznámení a Faitová byla nakonec odsouzena za něco úplně jiného, než z čeho byla původně obviněna.

Hlavní líčení se za předsednictví JUDr. Vladimíra Podčepického kona-

lo neveřejně 28. srpna 1949, státní prokuraturu zastupoval JUDr. Jaroslav Kremla. Faitová veškerá obvinění odmítala a hájila se spoluprací s Třískalovou a Malým, přičemž opětovně navrhovala jejich předvolání jako svědků, že Kolářův návrh oznámila.⁹⁰ Tomu však soud s poukazem na sdělení MV z 6. srpna 1949 nevyhověl. V uvedeném přípisu byla tvrzení Faitové označena jako lživá, neboť u všech příslušných činitelů bylo zjištěno, že bezpečnostní úřady žádné, ani ústní, ani písemné, hlášení ve shora uvedeném smyslu od ob[viněné] Emilie Faitové neobdržely.⁹¹

Faitové uložil soud trest odnětí svobody v délce šesti měsíců, jež byl vzhledem k dosavadní vazbě, počítané od 9. října 1948 do dne konání soudu, o pět měsíců kratší než doba, kterou ve vězení skutečně strávila. Její druh byl odsouzen k trestu odnětí svobody v délce dvou let.⁹² Faitová se proti rozsudku neodvolala, což později vysvětlila slovy: *V přestávce při líčení dal Dr. Kremla pokyn stráží, aby odvedla Koláře, takže jsem zůstala s prokurátorem Dr. Kremlou v soudní síni sama. O samotě mi pak řekl, že ví, že jsem nevinná, ale že z vyššího rozkazu musím být odsouzena a trest přijmout s tím, že mi bude později všechno vráceno a trest vymazán a že budu odškodněna. Řekl, že mě nechá odsoudit k půl roku odnětí svobody jako k nejnižšímu trestu.*⁹³ Po skončení soudního líčení byla propuštěna. O dva roky později požádala prezidenta republiky Klementa Gottwalda o zhlazení trestu, čemuž v lednu 1952 vyhověl.⁹⁴

84 Tamtéž.

85 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-6006 MV, Trestní oznámení, 30. 12. 1948.

86 Tamtéž, s. 4

87 ABS, f. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-6006 MV, Výpověď E. Faitové, 16. 12. 1948, s. 22.

88 Tamtéž, Trestní oznámení, 30. 12. 1948, s. 4.

89 Tamtéž, Obžaloba, 10. 8. 1949, s. 1–2.

90 NA, f. Státní soud, trestní spis, sp. zn. Or I 192/42, Protokol o hlavním líčení, 29. 8. 1949, s. 3.

91 Tamtéž, Trestní věc Emilie Faitové – vyjádření, 6. 8. 1949.

92 ABS, f. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-6006 MV, Rozsudek Státního soudu v Praze, sp. zn. Or I 192/49, 29. 8. 1949, s. 1.

93 NA, f. Státní soud, trestní spis, sp. zn. Or I 192/42, Výpověď E. Kolářové, 13. 7. 1956, s. 2. Podobně tamtéž, Protokol o veřejném zasedání, sp. zn. 4 Nt 0507/56, 4. 12. 1956, s. 2.

94 Archiv Kanceláře prezidenta republiky (AKPR), f. Žádosti o milost prezidentu republiky, inv. j. T 165/52, Návrh ministra spravedlnosti na zhlazení odsouzení Emilie Faitové-Kolářové, 31. 1. 1952, s. 10–11.

Život na svobodě

V srpnu 1949 Emilii Faitovou propustili. Vrátil se však neměla kam, protože její letenský byt byl i s vybavením „zabaven“. Jak dokazují nalezené prameny, připravil ji o něj pouňorový ústřední tajemník Československé obce sokolské (ČOS) Josef Špírk, který bydlel ve stejném domě, a poslanec KSČ Břetislav Horák.

Právě tyto dva „soudruzi“ donutili v dubnu 1949 švagrovou Emilie Faitové i s dětmi, aby se okamžitě vystěhovala. Saibertová stihla pouze narychlo sepsat vnitřní mobiliiář včetně hrubého soupisu všech věcí v bytě. Pak se vrátila k sobě domů a děti znovu putovaly do sirotčince. Do bytu se nejprve nastěhoval Špírk, po jeho zatčení tam údajně začal bydlet Horák.⁹⁵

Faitová se po zjištění situace, o níž do té doby neměla tušení, snažila byt znovu získat pro sebe, ale marně. Nejprve musela žít v podnájmu, poté jí byl přidělen malý byt na pomezí pražských čtvrtí Michle a Nusle, v němž nebyla ani židle. Na splátky koupila alespoň základní zařízení, aby mohla

Josef Špírk (1951) a Břetislav Horák (1948)

Foto: ABS

i s dětmi nějak bydlet. Její zdravotní stav, který byl po měsících strávených ve vazbě velmi špatný, se zlepšil a v lednu 1950 mohla opět nastoupit do zaměstnání.

Záblesk naděje na lepší život, alespoň pro děti Faitové, však brzy pohasl, jak smutně popsala její dcera Jiřina: *Do toho se vrátil Kolář (z vězení byl propuštěn 5. října 1950⁹⁶ – pozn. autorky), který v procesu s maminkou*

dostal dva a půl roku. On byl krutý, ještě než šel do Jáchymova, ale když se vrátil, tak to už nebyl ani člověk. Estébáci ho strašně mučili, měl od žhavého drátu porušený trojklanný nerv, a teď zkoušel jejich metody na mně. Bil mě do bezvědomí. Nakonec jsem na návrh sociální péče šla znovu do sirotčince. To mi bylo dvanáct.⁹⁷ Ve světle předchozích událostí i Kolářovy brutality vůči jejím dětem zní téměř neuvěřitelně,

Josef Špírk (1909–1981), původně mechanik, od roku 1931 aktivní člen KSČ, v roce 1937 sloužil jako dobrovolník ve Španělsku a v letech 1942 až 1945 pobýval ve Francii. Na sklonku války vstoupil do čsl. zahraniční armády a zúčastnil se bojů u Dunkerque, kde byl raněn. V srpnu 1945 byl jmenován tajemníkem ve Svazu KOVO při Ústřední radě odborů (ÚRO). V roce 1948 pracoval z pověření KSČ jako ústřední tajemník ČOS. Dne 13. dubna 1951 byl jako „trockista“ zatčen a vzat do vazby, odkud byl bez soudu, rozhodnutím státního prokurátora, propuštěn 22. dubna 1953. Nedlouho poté byl plně rehabilitován a v květnu 1957 mu prezident republiky propůjčil Řád Rudé hvězdy. V té době pracoval z pověření KSČ v Ústředním výboru (ÚV) Svazu protifašistických bojovníků (SPB) jako vedoucí sociálního oddělení a později byl jmenován předsedou městského výboru SPB v Praze, kteroužto pozici zastával až do roku 1962. Poté se stal ekonomickým náměstkem Obvodního podniku bytového hospodářství (OPBH) a od roku 1966 pracoval jako vedoucí organizačního oddělení Československé vědecko-technické společnosti. Od prosince 1968 spolupracoval s StB, když až do roku 1974 figuroval pod krycím jménem „Laur“ jako „krycí adresa“ pro poštovní spojení.

ABS, f. A 6/2, inv. j. 8; tamtéž, f. Ministerstvo národní bezpečnosti (MNB), inv. j. MNB 90; tamtéž, sb. TS, reg. č. 45113; BOUČEK, Jaroslav: Čs. interbrigadisté jako zdroj politických elit po roce 1945. In: KOUTSKÁ, Ivana – SVÁTEK, František (eds.): *Politické elity v Československu 1919–1948*. ÚSD AV ČR, Praha 1994, s. 178

Břetislav Horák (1900–1968), absolvent obchodní akademie, aktivní člen KSČ, bankovní úředník a v roce 1948 ředitel kontrolního oddělení Živnostenské banky v Praze. V letech 1948–1954 poslanec Národního shromáždění za KSČ, od roku 1955 vedoucí emisního a pokladního odboru pražské pobočky Státní banky československé (SBČS), v listopadu 1960 odešel do penze. Poté ještě působil jako samostatný kontrolor Okresního národního výboru (ONV) Praha-západ.

Archiv Poslanecké sněmovny, f. Osobní spisy poslanců, inv. č. 824, B. Horák. Archiv Pavla Křemena, Pozůstalost B. Horáka, Životopis, nedatováno

95 ABS, f. A 6/2, inv. j. 8, Dopis E. Faitové-Kolářové JUDr. M. Čepičkové, 2. 4. 1951, s. 1–2 a tamtéž, Sdělení ÚV KSČ ministru národní bezpečnosti Karolu Bacílkovi, 31. 12. 1952.

96 Tamtéž, Sdělení MV pro ÚV KSČ, 30. 12. 1954, s. 2; NA, f. Správa sboru nápravné výchovy (SSNV), vězeňský spis E. Koláře, Zpráva o výkonu trestu, 5. 10. 1950.

97 LAMPER, Ivan: *Deset škol a žádná kinderstube*, s. 8.

že se za něho Faitová brzy provdala. Oba pracovali v ČKD Tatra Smíchov, Faitová jako telefonistka⁹⁸ a Kolář jako technolog.⁹⁹

Dne 7. června 1951 podala Emilie Faitová-Kolářová trestní oznámení na Bedřicha Reicina, Štěpána Plačka, Miroslava Picha-Tůmu a další osoby, které zapříčinily její uvěznění, nebo se přímo podílely na jejím mučení. V té době již byli někteří jmenovaní ve vazbě. Počátkem roku 1951 totiž začalo v souvislosti s výměnou jedné mocenské garnitury za druhou uvnitř bezpečnostního aparátu rozsáhlé zatýkání: Miroslav Pich-Tůma byl zatčen 28. ledna, Bedřich Reicin 8. února a Josef Richter 27. března. Štěpán Plaček se stal obětí mocenských čistek uvnitř StB mnohem dříve, ve vazbě se ocitl již 22. listopadu 1949. Jejich vyšetřování se táhlo měsíce a v souvislosti se svým případem figurovala Emilie Faitová-Kolářová téměř u všech jako svědkyně.

Při obvinění a následném odsouzení Josefa Richtera v říjnu 1953 byla v podstatě svědkyní klíčovou. To, že ho dostala do vězení, jí bývalý vyšetřovatel nemohl zapomenout, a když byl v roce 1956 po obnově jejího procesu znovu předvolán ve stejné věci k výslechu, uvedl: *Podle mého mínění je Kolářová profesionální agentkou, která pracovala za první republiky pro genštáb, za okupace měla styky s Gestapem a po revoluci opět pracovala pro II. odd. hl[avního] št[ábu] gen. Kreisla. Když přešla pod ministerstvo vnitra, využívala nezkušenosti a osobních známostí s orgánem Trískalovou-Vašovou a podávala zprávy naprosto nekonkrétní, které se dotýkaly protistátní činnosti významných osob polit[ického] života. [...] Po propuštění z vazby využívala naší hlouposti k tomu, aby z toho získala co největší prospěch.*¹⁰⁰

Jeden z trýznitelů Emilie Faitové-Kolářové Josef Richter po zatčení, 1951 Foto: ABS

Ostatní zainteresované čekal jiný osud. M. Trískalová-Vašová a Rudolf Mrzena byli v roce 1951 z řad SNB propuštěni, M. Bažantová-Vejvodová a Miloslav Kovář zůstali ve službě a do budoucna je čekala poměrně slušná kariéra.

Boj o byt a finanční odškodnění

Mezitím se Emilie Faitová-Kolářová stále snažila získat zpět svůj původní byt a vymoci za své věznění a zdravotní újmu finanční odškodnění. Již v roce 1950 jí ministerstvo financí poskytlo částku ve výši 25 000 Kčs, přičemž část tohoto obnosu představovala odškodnění za vazbu a především za hrubé zacházení, které na ní zanechalo trvalé následky. Dnem 3. února 1950 je datováno její vlastnoručně podepsané prohlášení, že pokládá své požadavky za vyřízené.

V souvislosti s machinacemi se svým majetkem se však i nadále snažila domoci nápravy, když

k 16. červnu 1950 podala žalobu na Josefa Špirka. Věc však nebyla ani rok poté zdárně vyřešena.¹⁰¹ Faitová-Kolářová to ani tehdy nevzdala a psala dopisy na všechny strany. V dubnu 1951 se obrátila i na manželku ministra národní obrany Alexeje Čepičky Martu, vylíčila jí svůj případ a prosila o *audienci* u jejího muže.¹⁰² Koncem prosince 1951 poslala novou žádost o odškodné na ústřední výbor Komunistické strany Československa (ÚV KSČ) a v následujících dvou letech obeslala i předsednictvo vlády, Státní úřad důchodového zabezpečení (SÚDZ), Nejvyšší kolegium vojenského soudu a znovu MV.

Několik let se vlastně nic nedělo, ale v roce 1954 jí byl na pokyn MV nově přidělen dvoupokojový byt v Praze-Holešovicích. Pro stanovení výše odškodného za utrpenou zdravotní újmu podstoupila Faitová sérii odborných lékařských vyšetření, jejichž výsledkem byl posudek vypočítávající následky brutálních výslechů: [...] *vyrazení 8 zubů, poranění hrudi a následná amputace prsu, poranění pravé ruky - omezení hybnosti, popálení nohy žhavým železem a omezení hybnosti končetiny a prstů, duševní poruchy po mučení.*¹⁰³

Jako bolestné jí byla v září 1954 poukázána částka ve výši 10 000 Kč a oznámeno, že tímto byly zcela vyrovnány veškeré její nároky vůči čs. státu z titulu utrpené škody.¹⁰⁴

Jednou spolupracovnicí, navždy spolupracovnicí?

Emilie Faitová-Kolářová spolu s manželem předávali i později, čas od času, bezpečnostním složkám informace, které považovali za zajímavé. Ona tak měla činit dokonce ihned po svém propuštění na svobodu. Tehdy předala

98 ABS, f. A 6/2, inv. j. 8, Sdělení Státního úřadu důchodového zabezpečení v Praze, kádrové oddělení, pro ÚV KSČ, 5. 6. 1953, s. 2.

99 Tamtéž, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-6006 MV, Úřední záznam KS SNB Praha II/M-8, oddělení k E. Kolářovi, 8. 1. 1968, s. 1.

100 ABS, f. A 8, inv. j. 254, Výpověď J. Richtera, nedatováno (1956).

101 Tamtéž, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-38913 MV, Dopis E. Faitové-Kolářové ministerstvu spravedlnosti, 7. 6. 1951.

102 ABS, f. A 6/2, inv. j. 8, Dopis E. Faitové-Kolářové JUDr. M. Čepičkové, 2. 4. 1951.

103 LAMPER, Ivan: *Deset škol a žádná kinderstube*, s. 8. Citován Podklad pro stanovení bolestného za týrání a následné operace, květen 1954.

104 ABS, f. A 6/2, inv. j. 8, Prohlášení Emilie Faitové-Kolářové o vyrovnání jejich požadavků, 18. 6. 1954.

[...] množství případů z Pankráce (Ludmila Brunnerová, jejíž bratr, zpravod[aj-ský] důstojník, uprchl do zahraničí, Marie Svobodová,¹⁰⁵ tchyně uprchlého gen. Korbela¹⁰⁶ atd.).¹⁰⁷ I v roce 1950, po svém nástupu do ČKD Tatra Smíchov, se údajně stále dožadovala styku s příslušníky K[rajské]S[právy] MV Praha, že se v závodě provádějí sabotáže a špionáže. Velmi často docházela pak na vedení KS MV Praha, kde si stále stěžovala.¹⁰⁸

Koncem roku 1954 spolu s Kolářem informovali dopisem o poměrech v zaměstnání dokonce i ÚV KSČ a jmenovali několik osob ze svého okolí, které se podle jejich názoru dopouštěly *porušování státní disciplíny*.¹⁰⁹ Členové ÚV celou věc předali MV, jenž pověřil příslušníky pražské StB, aby hlášení prošetřili. To se také stalo. Během šetření mj. zjistili, že Kolář se v podniku chlubil tím, že spolupracuje s StB, že je osoba s vyšším posláním, tak že se ho všichni

bojí. [...] Spoluzaměstnanec zastrašoval prokuraturou, ministerstvem státní kontroly atp., a tím vyvolává ovzduší strachu.¹¹⁰ Prověrka se tak nakonec obrátila proti samotnému Kolářovi, když provedený průzkum [...] ukázal, že nemá vůbec žádnou kvalifikaci, v práci dělá zmatek a svým jednáním je postrachem pro celý závod, na základě čehož bylo vedením podniku rozhodnuto ho propustit.¹¹¹ Kolář byl hodnocen jako člověk nervově nemocný a Krajské velitelství StB v Praze s ním napříště přerušilo styky.¹¹²

Faitová-Kolářová v podávání nevyžádaných hlášení na různá místa pokračovala. V dubnu 1955 informovala ÚV KSČ i ministra vnitra Rudolfa Baráka o chování bývalých vězeňkyň, například Milady Kohoutkové.¹¹³ V jednom z dopisů uvedla: *Pracovala jsem poctivě pro stranu a vládu a stále ještě pracuji, neboť nic na světě mě neodradí, abych diversanty a škůdce národa našeho neodhalovala dále.*¹¹⁴

Obnova trestního řízení

V květnu 1956 podali manželé Kolářovi¹¹⁵ ke Krajské prokuratuře v Praze žádost o revizi trestního řízení. K tomu uvedli, že *byli drženi ve vazbě [...] od 5. 10. 1948 v chatě ve Velké Úpě, kde byli vyslýcháni nezákonným způsobem. Tomuto nezákonnému věznění a násilným výsledkům dal příkaz bývalý šéf vojenské zpravodajské služby generál Bedřich Reicin.*¹¹⁶ Případ řešil krajský prokurátor mjr. JUDr. Alois Pichler, který koncem srpna 1956 předvolal k výsledku Emila Malého. Ten uvedl, že si podrobnosti případu nepamatuje, ale Faitovou-Kolářovou hodnotil po tom všem *jako poctivou spolupracovnici, která mluvila pravdu.*¹¹⁷ K výsledku byla předvolána i Milada Trískalová-Vašová, která rovněž potvrdila, že ji Faitová o Kolářových dotazech a údajných záměrech informovala, a že sama tuto informaci postoupila svému nadříze-

105 Marie Svobodová (1888–?), roz. Křesinová, předválečná členka ČSSD, zatčena v květnu 1949 pro spolupráci na přípravě ozbrojeného vystoupení proti komunistickému režimu vedeného Květoslavem Prokešem (1897–1949) a pomoci při zprostředkování bezpečného odchodu za hranice svému zeti Samuelu Korbelovi. V soudním procesu s K. Prokešem byla v červenci 1949 odsouzena Státním soudem v Praze pro spáchání zločinu velezrady k trestu odnětí svobody v délce 15 let. Tamtéž, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-6297 MV, Prokeš Květoslav a spol.

106 Samuel Karol Korbel (1909–1997), generál justiční služby, v roce 1935 náměstek vojenského prokurátora v Bratislavě, v roce 1942 přednost justiční správy Vojenské správy v Bratislavě, následně působil na MNO v Bratislavě. Od roku 1943 zapojený v odboji, k čemuž využíval i svého postavení. Později odešel do ilegality, v lednu 1945 vstoupil do 1. čs. armádního sboru. Ihned po válce čelil intrikám B. Reicina, po únoru 1948 byl dán na nucenou dovolenou a posléze přeložen do výslužby. Podle některých pramenů se spolupodílel na protikomunistické činnosti K. Prokeše, který byl později zatčen, odsouzen k trestu smrti a popraven. Dne 3. 5. 1949 Korbel emigroval, koncem téhož roku pak i jeho žena s dětmi. Od roku 1951 žila rodina v Austrálii. Odbojovou činnost, kterou měl v ČSR a později i v zahraničí vykonávat, ve svých pamětech popřel. ČAPLOVÍČ, Miloslav: Samuel Karol Korbel. In: LÁNÍK, Jaroslav a kol.: *Vojenské osobnosti československého odboje 1939–1945*, s. 140–141; KORBEL, Samuel Karol: *Paměti*. ÚPN, Bratislava 2011.

107 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-38913 MV, Úřední záznam o prohlášení E. Faitové-Kolářové, 19. 3. 1951, s. 3.

108 Tamtéž, vyšetřovací spis a. č. V-6006 MV, Úřední záznam KS SNB Praha II/M-8, oddělení k E. Kolářovi, 8. 1. 1968, s. 2.

109 ABS, f. A 6/2, inv. j. 8, Sdělení ÚV KSČ pro MV, 8. 12. 1954; Tamtéž, Sdělení MV pro ÚV KSČ, 30. 12. 1954, s. 1.

110 Tamtéž, Sdělení MV pro ÚV KSČ, 30. 12. 1954, s. 1.

111 Tamtéž, s. 2.

112 Tamtéž.

113 Milada Kohoutková (1900–?), roz. Koulová, absolventka obchodní akademie. StB ji zatkla v srpnu 1948 pro spolupráci s odbojovou organizací „Erkvie“. V únoru 1949 byla odsouzena pro spáchání zločinu přípravy úkladů o republiku k trestu odnětí svobody v délce 4 let, mimo další protikomunistické činnosti byla viněna i z pomoci Radomíru Klein-Jánskému (1928–2008) k útěku za hranice v květnu 1948. Klein-Jánský poté absolvoval výcvik jako agent-chodec pod patronací americké zpravodajské služby CIC, vrátil se do ČSR splnit zpravodajské úkoly a podařilo se mu v pořádku odejít zpět do zahraničí. V nepřítomnosti byl ve stejném procesu jako Kohoutková odsouzen k trestu smrti. ABS, sb. V-MV, a. č. V-5574 MV, Jánský-Klein Radomír a spol.; NA, f. SSVN, vězeňský spis M. Kohoutkové.

114 ABS, f. A 6/2, inv. j. 8, Dopis E. Faitové-Kolářové ministru vnitra, 29. 3. 1954, s. 1.

115 Koncem téhož roku bylo jejich manželství rozvedeno. NA, f. Státní soud, trestní spis, sp. zn. Or I 192/42, Potvrzení, 29. 11. 1956, s. 1.

116 Tamtéž, Dopis manželů Kolářových, 28. 5. 1956.

117 Tamtéž.

nému M. Pichu-Tůmovi.(!) Především na základě těchto výpovědí Pichler konstatoval, že jde o nová zjištění, pro něž lze povolit obnovu trestního stíhání.

Při neveřejném hlavním líčení, které proběhlo před Krajským soudem v Praze 4. prosince 1956, Faitová znovu hovořila o domnělém důvodu svého zatčení: *Necítím se vinná. [...] Důvodem mého odsouzení byla skutečnost, že jsem zjistila, že Reicin spolupracoval se švýcarským vedoucím zpravodajské služby. [...] Toto jsem hlásila svému nadřízenému orgánu Klenovi, ten mi však řekl, abych podobné věci mu nesdělovala, nebo že bych také mohla zmizet. Také skutečně jsem potom byla odvezena orgány státní bezpečnosti do chaty do Krkonoš, kde jsem byla vyslýchána pod těžkým fyzickým násilím. Dnes mám takové následky, že jsem stoprocentní invalida.*¹¹⁸

K vzneseným obviněním v souvislosti s Kolářem uvedla, že byl tehdy velmi rozčilen, protože mu bylo slíbeno místo na ministerstvu vnitra, které potom nedostal. Při této příležitosti mi pak řekl, že se zapojí do zpravodajské služby cizí rozvědky. Já jsem s jeho návrhem nesouhlasila, když mě vyzval, abych také spolupracovala. Téhož dne jsem pak hlásila rozhovor s Kolářem svému nadřízenému orgánu, resp. oběma nadřízeným orgánům, a to Miladě Vašové, roz. Trískalové, a Emilu Malému. Vzpomínám si, že z příkazu Trískalové, abych projevila souhlas se spoluprací, jsem toho dne při setkání s Kolářem se ho ptala, co se spoluprací bude. On však mi na to řekl, že nic, že mě jen tak zkoušel, jak jsem pevná.¹¹⁹

Upozornila také na to, že přes její návrhy předvolat Trískalovou-Vašovou a Malého jako svědky byla tato její žádost oslyšena, a proto byla uznána vinnou za něco, čeho se nedopustila. Soud těmito argumentům a svědec-

Emilie Faitová-Kolářová s vnučkou

Foto: Post Bellum

tví uvěřil a následným rozsudkem ji 4. prosince 1956 obžaloby z trestného činu neoznámení trestných činů zprostil.¹²⁰

Závěr

Emilie Faitová-Kolářová se již nikdy plně nezotavila a až do konce života se o ni starala její dcera Jiřina, která ji pravidelně navštěvovala. Se synem Alexandrem se téměř nevidala, následkem krutého života a nelidských

podmínek v dětství trpěl dlouhá léta chronickými zdravotními problémy, které jej upoutaly na invalidní vozík, a postupně zcela ochrnul.¹²¹ U ní samotné se časem začaly stále více projevovat duševní ataky, například tím, že náhle uprostřed rozhovoru začala mluvit anglicky. Nebo francouzsky. Nebo třeba vstala a řekla: „Ještě se musím postarat o ty mrtvolky.“ Odešla z místnosti, vrátila se a bavila se dál normálně.¹²² Její životní pouť se uzavřela 1. února 1978. pd

118 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-6006 MV, Protokol o hlavním líčení, 4. 12. 1956, s. 2.

119 Tamtéž.

120 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-6006 MV, Rozsudek Krajského soudu v Praze, sp. zn. 3 T o 16/56, 4. 12. 1956.

121 VÚA-VHA, sb. 255, inv. j. 325353/98, Alexandr Kolář-Saibert, Žádost o vystavení osvědčení dle zák. 255/46 Sb., 15. 1. 1998, s. 1; Tamtéž,

Lékařský nález pro zjištění bezmocnosti, 9. 5. 1994.

122 LAMPER, Ivan: *Deset škol a žádná kinderstube*, s. 8.